

MAJANDUSTEATED

Weekly Bulletin of the Institute of Economic Research

KONJUNKTUURINSTITUUDI VALJAANNE

ILMUB KORD NÄDALAS

TOIMETUS JA TALITUS
TALLINN, Toomkooli 13, tel. 468-24

Tellimishind aastas Kr. 5.—
ühes kuukirjaga „Konjunktuur“ Kr. 12.—
Üksiknumber 15 senti.

KONJUNKTUURINSTITUUDI DIREKTOR
JA VASTUTAV TOIMETAJA

A. PULLERITS

TOIMETAJA A. TOOMS

Majandussektiooni juhataja J. Janusson
Sektiooni nõukogu esimees A. Meerits
Põllumajandussektiooni juhataja J. Kurkus
Sektiooni nõukogu esimees Prof. P. Köpp
Riigimajanduse osa toimetaja A. Keller

Nr. 50

Tallinn, 14. detsembril 1937

III aastakäik

SISU:

	Lhk.
PÕLLUMAJANDUS	
Piimatalluste elektrifitseerimine meie oludes	890
TÖÖSTUS JA KAUBANDUS	
Tööstusettevõtted ja tööloolu 1. nov. 1937. a.	894
Raudteetegevus okt. 1937. a.	897
Raudteetegevus 1937/38. tegevusaasta I poolel	897
Lühiuudiseid	898
LAEVANDUS	
Tallinna sadam nov. k. a.	899
Sadamate tegevus (peale Tallinna okt. k. a.)	900
Prahiturg	900
HINNAD	
Tähtsamad hinnad ja noteeringud	902
PÕLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD	
Võiturg	903
Peekoniturg	903
Tapaloomade ja lihaturg	903
Põllumajanduslik väljavedu	904
Piimaturg	904
Terraviljaturg	905
Linaturg	905
Kartuliturg	906
Aedviljaturg	906
Kalaturg	907
INFORMATSIOONI OSA	
Eesti Panga nädalaaruanne	908
VALISMINISTEERIUMI VALISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED	
Tselluloosi sissevedu Itaaliasse 1937. a. I 9 kuul	909
Vineeri sissevedu Itaaliasse 1937. a. I 9 kuul	909
Itaalia nahkkinna v. väljavedu P.-Am. Ühendriigesse	909
Kartulite sissevedu Itaaliasse 1937. a. I 9 kuul	910
Sünteesiline toorkummi ja „guayule“ Itaalias	910
Leedu piimakarja kontrollringide tegevus	911
Leedu käesoleva aasta suhkrutoodang	911
Andmeid Leedu tööstusettevõtete kohta	912

CONTENTS:

	Page
AGRICULTURE	
Electrification of Dairies	890
INDUSTRY AND TRADE	
Industrial Enterprises and Employment on November 1, 1937	894
Activity of Railways in Oct.	897
Activity of Railways during the First Half of 1937/38 Budget Year	897
Sundry Information	898
SHIPPING	
Tallinn Harbour in November	899
Activity of Harbours (Escl. Tallinn) in Oct., 1937	900
Freight Market	900
PRICES	
Prices and Quotations	902
AGRICULTURAL MARKETS	
Butter Market	903
Bacon Market	903
Cattle and Meat Market	903
Exports of Agricultural Products	904
Milk Market	904
Grain Market	905
Flax Market	905
Potato Market	906
Vegetable Market	906
Fish Market	907
INFORMATION PART	
Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return	908
FOREIGN TRADE DEPARTMENT INFORMATION	
Italian Imports of Cellulose during First 9 Months of 1937	909
Imports of Plywood to Italy during First 9 Months of 1937	909
Italian Exports of Leather Gloves to U. S. A.	909
Potato Imports to Italy during First 9 Months of 1937	910
Synthetic Crude Rubber and „Guayule“ in Italy	910
Activity of Lithuanian Dairy Cattle Control Organisations	911
Lithuanian 1937 Sugar Production	911
Data Concerning Lithuanian Industrial Enterprises	912

PÕLLUMAJANDUS

PIIMATALITUSTE ELEKTRIFITSEERIMINE MEIE OLUDES. *ELECTRIFICATION OF DAIRIES.*

Agr. Kr. Joost.

Välismaisis piimatalituisis on peamiselt viimase 5 aasta jooksul toimunud muudatusi käivitusviisi alal. Kui senini arvati, et aurumasina tarvitus meierei jõuallikana on ideaalne viis just soojus- ja jõutarbe koos rahuldamise suhtes, on viimasel ajal see väide võetud revideerimisele ja leitud, et nimetatu on õige ainult osaliselt. Seda kinnitab elektrikäivituse suur võidukäik kõigis piimandusmaais, eriti Austrias ja Saksas. Nii oli 1936. a. 80% kõigist Austria piimatalituisist elektrijõul käivitatavad ja 1934. a. andmeil pidavat Saksas igal aastal 100—150 piimatalitust minema üle elektrijõule. Seejuures on elektrikäivitus viimasel ajal peagu eranditult üksikkäivitusena tarvitusel (s. o. igal piimatalitusmasinal on oma elektrimootor).

Meil on viimasel ajal elektrifitseerimisele hakatud pöörama tähelepanu, on ehitatud jõujaamu ja veetud kõrgepingeliine, kuid meie piimatalituisis on elekter käivitusjõuna saavutanud senini võrdlemisi väikest osatähtsust. Elekter leiab jõuallikana kasutamist meil enamuses linnapiimatalituisis, kusjuures neis kõigis toimub veel jõu ülekandmine rihmade kaudu. Elektriline üksikkäivitus täielikul kujul puudub senini meie kodumaisis piimatalituisis.

Kodumaiste elektrijõujaamade parema kasutamise mõttes on elektrijõu tarvituselevõtmine piimatalituisis tähtis ja võib kujuneda meie elektrifitseerimiskava teostamisel oluliseks küsimuseks. Elektritarvitus meie reides, mis toimub peamiselt varaseil hommikutundidel ja päeval, ning mille raskuspunkt langeb suvele, aitab tõhusalt kaasa jõujaamade elektritoodangu ühtlasele kasutamisele.

Seejuures kerkib küsimus, kas on elektritarvitus meie oludes piimatalituste jõuallikana tõesti kasulik?

Käivitusviisi valikul tuleb arvestada üldiselt järgmisi asjaolusid:

1. käitiskindlust, 2. majanduslikkust, 3. hügieensust ja 4. käsitluse lihtsust.

Käitiskindlus on piimatöötlemisel väga oluline, sest kergestirikneva saadusena ei kannata piim esilekerkivaid tööseisakuid, mistõttu võib tulla esile suuri ebaõnnestumisi. Aurumasin on käitiskindlusest senini ületamatu, kusjuures puudulik käitiskindlus on olnud senini meiereides laialdasema elektrijõu tarvitamiselevõtmise suuremaks pidurdajaks. Viimasel ajal on sellest ringtühendite ehitamise teel püütud saada üle, kusjuures on arvestatud elektrimootorite ja installatsioonmaterjali juures piimatalitustes valitsevaid eritingimusi (niiskust), milliste vahendite tarvitamise järelalusena on erinevus käitiskindluse suhtes mõlema käivitusviisi vahel vähenenud suuresti.

Majanduslikkuse seisundist lähtudes on olulised erikäivitusviiside tarvis muretsetava seadeldise soetamis-, remondi- ja paranduskulud ning amortisatsioon. Saksa andmeil on aurukäivituse tarvis muretsetavad seadeldised ja ehitised 12% kallimad elektrilise üksikkäivituse omist. Remondi- ja paranduskulude suhtes on seisukohad väga erinevad. Kütte- ja määrdeainete saamisvõimalusil ja hindadel, samuti elektrivooluhinnal, on väga suur tähtsus käivitusviisi valikul. Peale eelmiste asjaolude tulevad majanduslikkuse juures arvesse jõu- ja soojustarvitus ajad ja ühtlasi nendega ka töötatud auru kasutamisevõimalused. Välismaises piimanduskirjanduses ollakse võrdlemisi üksmeelsed väite suhtes, et praegusel ajal on aurujõud eelistatav ainult neis piimatalituisis, millised on eriliselt suure soojustarbiga ning kus on seetõttu võimalik läbitöötatud auru jääkideta kasustamine. Ses suhtes on kõige sobivamad joogipiima käsitlevad linnapiimatalitused ja võimeiereld kooritud piima täieliku töötlemisega. Keskmise ja väikese suurusega võimeiereid kooritud piima tagasiandmisega on läbitöötatud auru kasutamise suhtes halvemal seisundis. Neis piimatalituisis ei lange soojus- ega jõutarve ajalisel kokku. Nende tööprotsessis võib eraldada kolme perioodi.

Võilõõmine, -pesemine ja -pressimine on ühenduses suure jõu-, kuid väikese soojustarbiga. Sellele järgnev koorimisperiood on jõu- kui ka aurutarbe pooldest silmapaistev, kuna viimane pesemisperiood on väikese jõu-, kuid suure soojustarbiga. Suure soojaveehoidla puhul, kus püütakse kinni läbitöötatud auru ülejäägid, saab neid perioode ühtlustada teatud määran, kuid uuemal ajal on võetud tarvitusele regeneratiive, millised on vähendanud pastöriseerimiseks kuluvat soojuskogust kuni 60% ja nende käitiste väiksem soojaveetarve on muutnud nimetatud jääkide täieliku kasutamise küsitavaks. Saksa andmeil tarvitatakse piimatallitusis kooritud piima tagasiandmisega $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ l. sooja vett ühe l. töötletud piima kohta. Samal ajal tarvitatakse joogipiima käsitlevais linnapiimatallitusis 1—2 l. ja võimeiereides kooritud piima töötlemisega $\frac{1}{3}$ — $1\frac{1}{2}$ l. sooja vett kg töötletud piima kohta. Võrdlemisi väikese soojaveetarve ja soojus- ning jõutarvitusagade mitte-kokkulangemise tõttu võib väiksemas ja keskmis võimeiereides (kooritud piima tagasiandmisega) tekkida läbitöötatud auru ülejääke, millised lastakse joosta kasustamatult õhku. Need ülejäägid tekivad enamikus esimese perioodi võilõõmise, -pesemise ja -pressimise lõpu poole, mil soojaveehoidlas on vesi muutunud juba liiga kuumaks ja aur neis enam ei kondenseeru. Mõnes piimatallitusis lastakse seetõttu tund või enamgi aega läbitöötatud auru joosta õhku. Sellele järgneval koorimisperioodil on soojustarve tavaliselt suurem, kui seda suudetakse rahuldada läbitöötatud auru tarvitusega, ja ollakse seetõttu sunnitud tarvitama lisana toorest auru, seda peamiselt kooritud piima pastöörise ja regeneratiivpastöörise kütmiseks. Elektrijõutarvitusel kaovad soojuskad, mis on tingitud läbitöötatud auru jääkide mittetäielikust tarvitamisest. Kuna enamiku meie piimatallitusist moodustavad väiksemad ja keskmised võimeiereid kooritud piima tagasiandmisega, oleks sellest küljest nende elektrifitseerimine kasulik. Saksa elektrifitseeritud piimatallitusis on küttekulusid alandatud sel teel, et võetud tarvitusele plaatpastööre, kusjuures piimapastöörimiseks tarvitavat soojuskogust on vähendatud kuni 60%. Teiseks on võetud tarvitusele pastöörimiseks kuuma

vett, millega on kõrvaldatud auru kondenseerimisega seosesolevad soojuskad. Nende seadeldiste tarvituselevõtmise tõttu ei ole tarvidust enam aurutekitamise järele, vaid aitab 2 atm. rõhuga kuumaveekatlalt. Saksa andmeil olevat seetõttu küttekulusid vähendatud 50%. Erikäivitusviiside majanduslikkusele avaldab mõju veel lõpuks jõumasina kasustamine. Jõumasina kasustamine sõltub küll paljudest asjaoludest, nagu piimakogusest, masinate võimsusest, aastatoodangu kõikumisest jne., kuid olulise mõjustajana on ses suhtes aurukäivitusega ühendusesoleva transmissiooni- ja rihmade-süsteemi tõttu esiletulev tühjaltjooks, sest ainult vee-pumba, kooresegaja ja koorepastööri pärast (koorejaamade tõttu) peab aurumasin töötama ja transmissioon jooksma tundide kaupa, mis põhjustab jõumasina puudulikku kasustamist. Saksa andmeil arvestatakse tühjaltjooksutööd kuni 50% kogu jõukulust keskmis ja väikesis piimatallitusis.

Peale majanduslikkuse tuleb lähtuda hügieensuse seisukohalt. Sellelt seisundilt on parim elektriline üksikkäivitus. Selle käivitusviisi juures on kadunud ebahtigeensed rihmad ja transmissioonid, ruumid on ülevaatlikud ja õhurikkad, üldine ruumide väljanägemine väga hea ja puhas.

Käsitluse lihtsuselt on elektriline üksikkäivitus parem aurumasinast, sest katlakütmine ja masina hooldamine nõuavad suuremas käitisis tavaliselt ühe asjatundliku inimese tööjõudu. Seda ei ole tarvis juhul, kui igal masinal on külgemonteeritud oma elektrimootor, milline ei nõua peagu mingit erilist järelevalvet. Transmissioonide ärajäämisega väheneb tööõnnetuste arv ega ole tarvis kaitseseadeldisi rihmadele. Jääb ära tülikas ja raske transmissiooniredeli kasustamine.

Kokkuvõttes on senini välismaisil andmeil elektriline üksikkäivitus andnud säästu küttekuludes, kuna siin toimub lahus jõu- ja soojustarvete rahuldamine ja on võimalik sellega seosesolevaid küsimusi lahendada otsustavalt muidugi ainult teatud ulatuses ja ainult teatud tüüpi käitiste juures edukalt. Tühjaltjooksu-töö jääb selle viisi juures ära. Kõige enam võidetakse aga hügieeni seisukohalt, kaovad rihmad ja trans-

missioonid, ruumid muutuvad ülevaatlukumaiks ja puhtamaiks, väheneb töönnetuste arv. Seejuures on seadeldise käsitlemine lihtsam.

Kõigest esitletust omavad erikäivitusviiside valiku puhul suurimat tähtsust kütte- ja määrdeainete saamisvõimalused ja hinnad, elektrivooluhind ja voolusaamise kindlus. Vastavalt meie oludele näitavad järgnevad kalkulatsioonid, kui suur võiks olla meil elektrivooluhind, et elektrijõud saaks võistelda aurujõuga, kui kütteks tarvitatakse puid, turvast ja põlevkivi.

Võrdluse otstarbeks võtame piimatalituse keskmiselt 8000 kg-se päevatoodanguga. Ses piimatalituses antakse kooritud piim piimatoojale täielikult tagasi, on tarvitusel regeneratiivpastöör 50%-se soojuse tagasivõitmisega; läbitöötatud aur kasustatakse jääkidega.

Arvestades, et iga 1000 kg piima töötlemiseks kulub 8 hj-tundi tööd käivitusjõuna, oleks kogu käitise päevane jõutarve $8 \times 8 = 64$ hob.-jõutundi. Võttes aurumasina spetsiifiliseks aurutarvituseks 18 kg auru (nii palju auru kulub 1 hob.-jõutunni töö saavutamiseks), oleks kogu aurutarve $18 \times 64 = 1152$ kg. Arvestades, et kg-s läbitöötatud auru sisaldub 400 kal. soojust, oleks meil $400 \times 1152 =$ ümmarguselt 460 000 kg/kal. soojust piimatalituse soojustarve rahuldamiseks.

On tarvis koormendada:

1. 6800 kg kooritud piima $+45^{\circ}\text{-lt} +90^{\circ}\text{-le}$

$= (95^{\circ} - 45^{\circ}) \times 6800 = 45 \times 6800 = 30600$ kal.

2. 1200 kg koort $+45^{\circ}\text{-lt} +95^{\circ}\text{-le} = (95^{\circ} - 45^{\circ}) \times 1200 = 50 \times 1200 = 60000$ kal.

3. 2000 l. vett $+10^{\circ}\text{-lt} +80^{\circ}\text{-le} = (80^{\circ} - 10^{\circ}) \times 2000 = 70 \times 2000 = 140000$ kal.

Seega oleks selle piimatalituse soojustarve ümmarguselt 500 000 kg/kal. päevas. Puudub veel $500000 - 460000 = 40000$ kal., mida kaetakse toore auru tarvitamisega. Arvestades, et kg toorest auru annab 500 kal. soojust, peame $\frac{40000}{500} = 80$ kg toorest auru

lisama juurde, et täita meierei soojustarvet. Kogu aurutarve oleks seega $1152 + 80 = 1232$ kg. E. Rahvusliku Jõukomitee andmeil muudab kg kasepuid keskmiselt 3 kg vett auruks. Seega on puudetarve $\frac{1232}{3} = 411$ kg.

Sellele tuleks lisada 25% üleskütmise arvel ehk 103 kg puid. Päevane puudetarve kujuneks seega $411 + 103 = 514$ kg.

Kui piimatalitus on elektrikäivitusel, peame kogu soojustarve rahuldama toore auruga, mis vastab $\frac{500000}{500} = 1000$ kg aurule, ehk $\frac{1000}{3} = 333$ kg puudele. Arvestades, et üleskütmiseks kulub 83 kg puid, oleks puudekulutus elektrikäivituse juures $333 + 83 = 416$ kg puid.

E. R. Jõukomitee andmeil kõigub tonni kasepuude hind vastavalt veokaugusele ja taksijärgule kr. 10.65—14.55 ehk keskmiselt kr. 12.60.

Puudele on kulutatud rahale ümber arvutatult:

a) aurukäivituse juures $0,514 \times 12,60 =$ kr. 6.48;

b) elektrikäivituse juures $0,416 \times 12,60 =$ kr. 5.24.

Elektrikäivituse puhul seltsivad küttekulule ka voolukulud. Käitis nõuab 64 hob.-jõutundi, seega 47 kilovatt-tundi. Kulude võrdluse juures tuleb arvestada ka kapitali protsendinõudlust. Ehitus- ja sisustuskulud on aurukäivituse juures umbes 12% kõrgemad. Võtame soetamiskuludeks elektrijõu puhul 90 000 kr. ja aurujõu puhul vastavalt kr. 102 000. Arvestades kapitali %-nõudlusena 7% aastas, on see summa aurukäivituse puhul suurem $7 \cdot \frac{12000}{100} = 840$ kr. ehk $\frac{840}{360} =$

ümmarg. kr. 2.33 päevas. Peale selle tuleb aurukäivituse juures arvestada lisakuludena kulusid õile, määrdeile, puhastusainele jm. 0.75 kr. päevas. Ühtlasi tuleb arvestada amortisatsiooni. Amortiseerides vallasvara 10%-ga ja kinnisvara 3%-ga, kusjuures arvestades soetamiskuludest vallasvara arvele 60% ja kinnisvarale 40%, saame kogu aastase amortisatsioonina aurukäivituse juures kr. 7344.— ja elektrikäivituse juures kr. 6480.— ehk kr. 864.— vähem aasta jooksul, seega $\frac{864}{360} =$ kr. 2.40 päeva jooksul.

Seega on aurumasina tarvituse puhul järgmised kulud päevas:

a) puudele	Kr. 6.48
b) rohkem %-nõudlusele	„ 2.33
c) õli- ja puhastusainele	„ 0.75
d) rohkem amortisatsioonile „	2.40

Kokku Kr. 11.96

Kuna elektrikäivituse puhul kulus puudemuretsemiseks kr. 5.24, jääb voolutasumiseks veel kr. 11.96 — 5.24 = kr. 6.72. Seega võiks üks kilovatt-tund maksuda maksimaalselt $6.72:47 = 14.3$ senti. Nimetatud elektrivooluhinna juures töötaksid elektrifitseeritud piimatalitused aurujõulistega võrdse majanduslikkusega, kui teised tingimused mõlematüübilisil meereides on ühtlased ja erinevus on ainult käivitusviisil.

Et meil on viimasel ajal hakatud pöörama suurt tähelepanu turba- ja osaliselt ka põlevkiviküttele, on vajalik vaadelda, kui suur võiks olla vooluhind, et elektriline käitis suudaks veel võistelda aurujõulisega, kus kütteenaine on turvas ja põlevkivi.

E. R. Jõukomitee andmeil on turba (masinturvas) ja I sordi põlevkivi kütteväärtus võrdlemisi ühesuurune, ja arvestatakse, et kg mõlemaid kütteenaineid muudab 3 kg vett auruks. Seega oleks päevane turba- ning põlevkivitarve sama suur kui puude omagi, nimelt aurukäivituse juures 514 kg ja elektrikäivituse juures 416 kg. Sama komitee andmeil kõigub masinaturbahind sõltuvalt veo-kaugusest ja transpordiviisist (raudteel või teiste veovahenditega) 8 kr. ja 13.50 kr. tn, kusjuures keskmiseks hinnaks oleks seega 10.75 kr. tn. I sordi põlevkivi hind oleks samal ajal sõltuvalt raudteeveo ja jaama kaugusest kr. 8.60 — kr. 12.80 tn, ehk keskmiselt kr. 10.70 tn. Seega on turba ja põlevkivi keskmised hinnad peagu võrdsed. Seepärast on vajalik elektrivooluhinna arvestamine ainult turbakütte puhul.

Turbale oleks kulutatud päeva jooksul rahale ümber arvatult:

a) aurukäivituse juures $0,514 \times 10,75 =$	kr. 5.53;
b) elektrikäivituse juures $0,416 \times 10,75 =$	kr. 4.47.

Aurukäivituse puhul kujuneksid kulud päeva kohta turbaküttetarvitamise puhul järgmisiks:

a) Turbale	Kr. 5.53
b) õli- ja puhastusainele	„ 0.75
c) Rohkem kapit. %-nõudl. „	2.33
d) Rohkem amortisatsioon. „	2.40

Kokku Kr. 11.01

Lahutades sellest küttekulu elektrijõu puhul kr. 4.47, jääb elektrivoolutasuks kr. 6.54. Seega võime kilovatt-tunni eest maksta turba- või põlevkivikütte puhul ümmarguselt 14.0 senti.

Seega juhul, kui piimatalituses tarvitada turvast või põlevkivi aurutekitamiseks, suudetakse elektrivoolu eest maksta vähem, sest teatud rajoones on nimetatud kütteenaine viimasel ajal osutunud odavamaks kasepuudust. Neiks rajooneks on E. R. Jõukomitee andmeil põlevkivil linnas ja maal raudteejaamadest 6 km kaugusel ja masinturba 6 km kaugusel tootmiskohast. Üldiselt tuleb aga rajoones, millised on raudteejaamadest suurema kui 10 km-se kaugusega ja kus ei leidu läheduses küteteturbarabu, arvesse ikkagi puukütte.

Viimasel ajal on kerkinud meil päevakorrale kütteprobleemi lahendamine, sest meie metsade ala on näidanud vähenemist. Samal ajal on aga puumaterjal väärtuslikuks tooraineks saadusile, millele järele on välisturgudel suur nõudmine. Kuna meil on turba- ja põlevkivitagavarad väga suured, tuleks tõsiselt arvestada neile kütteenaineile üleminekut. Kuna seejuures on osa transpordikulude näol veeretatud nende ainete kasutamisele teatud rajoones raskusi, oleks elektrifitseerimisel nende kõrvaldamiseks loota teatud teeneid, sest jõujaamades kasustatakse nim. küttematerjale. Esmajoones on tarvis elektrijõujaamadel näidata teatud vastutulekut vooluhinna suhtes, sest piimatalitused oma elektritarvitusega aitaksid tõhusalt kaasa nende toodangu ühtlasemale kasutamisele. Samuti tuleks tingimata muretseda rahuldava voolukindluse eest.

Üldiselt tuleks tulevikus kõikide piimatalituste uus- ja kapitaalsete ümberehituste juures arvestada elektrilisele üksikkäivitusele üleminekut, sest sel käivitusviisil on võrreldes aurujõuga suuri voorusi just küttekulude alandamise, ebaühtsuste rühmade ja trans-

missioonide ärajäämise tõttu saavutatud ülevaatlikkude ja puhaste ruumide, tühjaltjooksu kadumise, tööõnnetuste vähenemise, lihtsa käsitlemise ja kütteprobleemi lahendamisele kaasaaitamise näol.

Kasutatud kirjandust.

1. E. Rahvusliku Jõukomitee toimetised nr. 1. Tallinn 1937. a.
2. Dampf oder elektrischer Antrieb von Molckereien.

Obering, Albert Fischer. Milchwirtschaftlicher Weltkongress Berlin 1937, Band III.

3. Die Wasserkraft in Molckereien und Käseereien, M. Pfanne. Milchw. Weltkongress Berlin 1937., Band III.
4. Die Elektrifizierung der Deutschen Molckereien. Prof. Dipl. Ing. Plock. Milchw. Weltkongress Berlin 1937. Band. III.
5. Welches ist die günstigste Antriebskraft für Molckereien? Molckerei-Ztg. Hildesheim 1934 Jhk. 193, 248, 249, 306, 400, 450, 767, 799, 848, 985, 1413.

TÖÖSTUS JA KAUBANDUS

TÖÖSTUSETTEVÕTTED JA TÖÖLOLU 1. NOV. 1937. A.

INDUSTRIAL ENTERPRISES AND EMPLOYMENT ON NOVEMBER 1. 1937.

Novembri andmed tööstusettevõtete ja töötajate arvu kohta näitavad saavutatud aktiivsuse püsivust. Ülevaate tööstusettevõtete arvu suurenemise kohta k. a. 1. XI võrreldes eelmiste aastatega saame järgmisist arvudest:

Võrreldes:	Suurtööstus	Kesktoöstus	Kokku
1. XI 36	+ 57	+ 72	+129
1. XI 33	+156	+412	+568
1. XI 29	+134	+495	+629

Sesoonset töötavate ettevõtete arvel vähenes k. a. okt. ettevõtete arv suurtööstuses 10, kesktööstuses suurenes aga 16 ettevõtte võrra.

Rööbiti ettevõtete arvu suurenemise või vähenemisega on koos arvestatud ehitusettevõtete ka kasvanud või kahanenud töötajate arv tööstuses:

Töötajate arv suur- ja kesktööstuses.

	Suurtööstus	Kesktoöstus	Kokku
1. XI 37	50 059	8 972	59 031
1. X 37	50 199	8 709	58 908
1. XI 36	48 092	8 449	51 541
1. XI 33	27 044	4 980	32 024
1. XI 29	31 388	4 692	36 020

Suurenemine või vähenemine k. a. 1-ks nov. võrreldes:

	Suurtööstus	Kesktoöstus	Kokku
1937	— 140	+ 263	+ 123
1936	+ 6 967	+ 523	+ 7 490
1935	+23 015	+3 992	+27 007
1929	+18 671	+4 340	+23 011

Murdude ja kaevanduste rühmas ulatus töötajate arv 1. XI k. a. 5110, mis on väiksem eelmisest kuust 1%, kuid ületab m. a. sama aja 23% ja 1929. a. 90%. Tegevuse vähenemine on toimunud turbatööstuse arvel, kus hooaja möödumisel töötajate arv vähenes 30% võrreldes eelmise kuuga; m. a. sama aja seisust on aga töötajate arv suurem 26%. Põlevkivikaevandus suurenes töötajate arv võrreldes eelmise kuuga 7% ja m. a. 25%. Väljavaated edasiseks tegevuseks on mäetööstuses ettevõtete endi hinnangu järgi rahuldavad.

Mineraalide töötlemise alal tegeles 1. XI s. a. 2257 isikut, mis on madalam eelmisest kuust 6% ja suurem m. a. sama aja seisust 40% ning 1929. a. omast 73%. Suuremat vähenemist andsid savi- ja keraamikatööstus (14,1%), kus see kannab sesoonset iseloomu. Väiksemal määral vähendasid tööjõudu ka tsemendi-, lubja- ja kipsitööstus (1,8%) ning klaasitööstus (1,8%) võrreldes möödunud kuuga); kuid m. a. sama aja seisust on töötajate arv neil aladel siiski üle 50% suurem. Väljavaateid edasiseks tegevuseks hindab suurem enamus (umbes 88%) ettevõtteid rahuldavaiks, 6% häiks ning 6% nõrkadeks. Nõrkadeks peavad väljavaateid paar maalasuvat telliskivitehast.

Metallitööstuses suurenes töömaht võrreldes eelmise kuuga 1,2%, m. a. 19,7% ja 1929. a. sama ajaga 60,3%. Töötajate

Tööloolu ja tööliste teenistus suurtootmises. — Employment and Wages in Large-scale Industries.

	Töötajate arv Number of Workers				Tunniteenus oktoobris 1937 Hourly Wages in October, 1937									
	I. XI 1937	± %			Snt.	Nimes- väärtnuse indeks		Reaal- teenistuse indeks		Snt.	Nominal Wages		Real Wages	
		1. X 1937 = 100	1. XI 1936 = 100	1. XI 1929 = 100		1936. a. oktoober = 100	1927-31 = 100	1936. a. oktoober = 100	1927-31 = 100		Oktoober 1936 = 100	1927-31 = 100	Oktoober 1936 = 100	1927-31 = 100
						Mehed — Men					Naised — Women			
I Murrud ja kaevandused — Mines and quarries	5 110	- 1,0	+ 28,2	+ 89,7	44,3	121	127	116	130	27,6	120	109	115	106
II Mineraalide töötlemine — Mi- neral working industry	2 257	- 6,1	+ 39,8	+ 72,7	39,6	113	118	108	121	20,6	108	106	109	108
III Metallitööstus — Engneering industry	6 569	+ 1,2	+ 19,7	+ 60,8	44,7	108	102	103	104	26,1	116	104	111	106
IV Keemiatööst. — Chemical ind. V Nahatööstus — Leather ind. VI Tekstiiltööstus — Textile ind. VII Puutööstus — Woodworking industry	2 419 587 12 079	+ 1,6 + 1,2 + 2,1	+ 47,9 + 0,2 + 5,7	+ 377,6 + 24,6 + 21,7	88,0 26,6 84,2	115 102 100	110 92 120	110 98 104	113 94 123	26,2 21,4 26,6	99 105 109	116 102 127	96 99 104	119 104 130
VIII Paberitööstus — Paper ind. IX Poligraafiatööstus — Poly- graphic industry	4 106 2 457	- 4,1 - 0,8	+ 28,6 + 5,5	+ 30,2 + 2,9	39,1 38,2	103 113	110 112	98 103	113 115	25,4 25,5	103 110	106 112	98 105	108 115
X Toit-, maitseain. ja jookide ts. — Foodstuff, stimul. and beverage industry	1 506	+ 1,1	+ 11,1	+ 18,8	44,5	103	94	98	96	27,6	103	92	98	94
XI Kehakatte- ja pudukaupade ts. — Clothing s. dry-goods ind. XII Ehitustööst. — Building ind. XIII Elektriijaamad ning gaasi- ja vesivarustus — Electric power plants, gas and water works XIV Puhastustööstus — Sanitari- on industry	3 383 2 051 5 822 1 091 122	+ 2,9 + 2,0 - 5,1 + 3,3 —	+ 1,3 - 2,6 + 35,5 + 4,7 + 6,1	+ 34,5 + 65,8 - 573,1 + 52,6 - 20,3	37,8 41,7 41,9 41,3 33,6	118 128 116 101 107	104 96 114 86 75	108 118 111 97 102	108 88 117 88 77	20,3 24,7 24,0 31,5 20,6	107 109 131 140 108	86 88 109 108 84	102 104 125 134 98	88 90 112 111 86
Keskmine — Average	50 069	- 0,3	+ 16,2	+ 59,5	40,7	112	110	107	113	25,3	109	112	104	115

arvu suurenemine toimus okt. peamiselt elektriaparatuuride valmistamise alal (5,2% võrreldes m. a. 47%) ning mehaanika- ja lukusepatöökodades 3,8% (51,5%). Kõigil teistel metallitööstuse erialadel oli töömahu suurenemine väiksem, peale masinaehituse ala, kus töötajate arvus ei olnud muutust. Väljavaated edasiseks tegevuseks on metallitööstuses valdavas enamuses rahuldavad, osalt head.

Keemiatööstuses suurenes töötajate arv okt. põlevkiviolitööstuses 2,3% ja muude keemilainete rühmas 1,9%. Võrreldes m. a. on töömahu tõus neil aladel vastavalt 76% ja 39%. Töötajate arvu langust näeme okt. tuletikutööstuses 1%, seebi- ja küünlätööstuses 4,3% ja kummitööstuses 0,7%; võrreldes m. a. on aga töömaht siiski suurem vastavalt 12,8% ja 6,5% peale kummitööstuse, kus vähenemine on 7%. 90% ettevõtteist hindab väljavaateid edasiseks töö-

tamiseks rahuldavaks, kuna 10% hindavad olukorda nõrgaks turu puudusel.

Nahatööstuses ulatus töötajate arv I. XI k. a. 587, mis ületab eelmise kuu 1,2% ja 1929. a. sama aja 24,6%. Suurenemine toimus toornahatööstuse arvel. Vaatamata töötajate arvu suurenemisele, hindavad nahatöösturid väljavaateid edasiseks töötamiseks umbes 81% rahuldavaks, 5% nõrka ja 14% halvaks. Turustamisraskusi on tekkinud paaris provintsi nahavabrikus.

Tekstiiltööstuses oli k. a. I. XI 12 079 töötajat. Okt. suurenes töötajate arv 2,1%, võrreldes m. a. on suurenemine 5,7% ja 1929. a. — 21,7%. Tööjõu suurenemine toimus peamiselt linatööstuses, kus hooaja kättejõudmisel toorlinatööstused suurendasid tööjõu arvu 14,6% võrreldes eelmise kuuga; võrreldes 1936. a. on suurenemine 8%. Väikest aktiivsuse nõrgenemist võis märkida okt. puuvillatööstuses, villa-, köie-, nõöri- ja

niiditööstuses. Võrreldes m. a-ga on olukord tööjõuulatuse poolest siiski soodsam puuviljatööstuses 9,9% ning kõie-, nõöri- ja niiditööstuses 9,6%. Väljavaateid töötamiseks hindavad ettevõtted umbes 74% rahuldavaiks ja tellimiste puudusel 24% nõrkadeks, mis võib tõsta päevakorrale tööliste vallandamisküsimust, kui konjunktuur ei parane.

Puutööstuses vähenes töötajate arv okt. sesoontööde arvel 4,1%. Kuid võrreldes m. a. on töötajate arv siiski kõrgem 28,6% ja 1929. a. — 30,2%. Tööliste vallandamisi oli peamiselt saeveskites toormaterjali lõppemise tõttu (—9,1%), kuna muude puuesemete valmistamise alal suurenes töötajate arv 5,2%. Võrreldes m. a. sama ajaga on suurenemine neil aladel vastavalt 34,2% ja 82,0%. Puutööstusettevõtted hindavad väljavaateid töötamiseks üldiselt rahuldavaiks.

Paberitööstuses töötas 1. nov. s. a. 2457 töötajat, mis on väiksem eelmisest kuust 0,8% ning suurem m. a. samast ajast 5,5% ja 1929. a. omast 2,9%. Väljavaateid töötamiseks paberitööstus-ettevõtted hindavad 89% rahuldavaiks ja 11% nõrkadeks; ühel paberivabrikul on raskusi välistellimiste saamisel.

Polügraafiatööstuses osutas töötajate arv okt. väikest tõusu. Võrreldes m. a. on tõus 11% ja 1929. a. — 19%. Aktiivsuse tõusu ses rühmas kinnitavad ka ettevõtted oma edasise töötamise väljavaadete hinnanguga; väljavaated edasiseks on üldiselt rahuldavad.

Toit-, maitseainete- ning jookide tööstuses on töötajate arv tõusnud 3383, ületades eelmise kuu seisu 2,9% m. a. — 1,3% ja 1929. a. sama aja seisu — 34,5%. Tegevust on suurendanud konservitööstus 17,6%, toiduõlide- ja rasvade tööstus 12,8% ning šokolaadi- ja kompvekitööstus 4,8%, kuna teised selle rühma erialad on enamuses võrdsed eelmise kuuga. Väljavaated edasiseks töötamiseks ses rühmas on umbes 96% rahuldavad ja 4% nõrgad. Ajutisi raskusi oma toodete turustamisel on ühel šokolaadi- ja kompvektivabrikul ning ühel tubakatehasel.

Kehakatte- ja pudukaupade tööstuses tõusis töötajate arv k. a. 1. XI 2051, mis on eelmisest kuust suurem

2,0% ja 1929. a. sama aja seisust — 65,8%, kuid 2,6% madalam m. a-st. Väikest nõrgenemistendentsi osutab võrreldes eelmise kuuga jalanõudetööstus — 0,4% ning moe- ja pudukaupade tööstus — 0,4%. Riievalmistamistööstuses suurenes töötajate arv 5,6% ja võrreldes m. a. sama ajaga 14,8%. Selle rühma ettevõtete edasise olukorra hinnang on umbes 6% head, 80% rahuldavad, 13% nõrgad ja 1% halvad. Raskusi on tekkinud paaril jalanõude- ja paaril moe- ning pudukaupade tööstusel kaubaturustamisel, kus müük on vaikne.

Ehitustööstuses oli ilma Teedeministeriumi Avalikkude tööde osakonna tööliseteta 1. nov. s. a. ehituse alal tegevuses 5322 töötajat, mis on 311 isiku ehk 5% võrra väiksem eelmisest kuust, ületab aga m. a. sama aja 33,5%. Hoonete ehitamise alal vähenes töötajate arv võrreldes eelmise kuuga 6,2% ja välisehituste alal 3,9%, kuid on suurem m. a. sama aja seisust vastavalt 37,9% ja 29,1%.

Elektrijaamades, gaasi- ning vesivarustise alal suurenes töömaht võrreldes eelmise kuuga 3,8%, m. a. sama ajaga — 4,7% ja 1929. a. omaga — 52,6%.

Röõbiti töötajate arvu suurenemisega tõusis tunduvalt ka tööliste töötundide üldarv:

Töötundide arv suur- ja kesktööstuses (1000).

	Suurtööstus	Kesktööstus	Kokku
1937 okt.	8 648	1 562	10 210
1937 sept.	8 665	1 498	10 163
1936 okt.	7 504	1 269	8 773
1935 okt.	6 275	1 113	7 388

Suurenemine või vähenemine k. a. okt. (±%) võrreldes:

	Suurtööstus	Kesktööstus	Kokku
1937 sept. = 100	— 0,2	+ 4,3	+ 0,5
1936 okt. = 100	+15,2	+23,1	+16,4
1935 okt. = 100	+37,3	+40,3	+38,2

Tööstustööliste töötundide arv on k. a. okt. suurenenud seega tubliti võrreldes kahe eelmise aasta sama ajaga. Tööliste arvu suurenemine on avaldanud mõju ka tööliste üldisele teenistusele. Võrreldes k. a. okt. tööliste palga kogusummat kahe eelmise aasta sama ajaga võime konstateerida suurt tõusu:

Palga üldsumma suur- ja kesktööstuses
(1000 kr.)

	Töölised	Administ- ratsioon	Kokku
1937 okt.	3 594	794	4 288
1937 sept.	3 555	790	4 285
1936 okt.	2 741	577	3 318
1935 okt.	2 178	505	2 683

Suurenemine või vähenemine k. a. okt.
võrreldes:

	Töölised	Administ- ratsioon	Kokku
1937 sept. = 100	- 0,6	+ 0,6	- 0,4
1936 okt. = 100	+28,9	+27,2	+28,6
1935 okt. = 100	+62,3	+45,4	+59,1

Rööbiti üldise palgasumma tõusuga on tõusnud tööstustöölise tunniteenistus. K. a. okt. oli keskmine tunniteenistus suurttööstuses meestöölisil 40,7 s. ja naistöölisil 25,3 s. ning kesktööstuses vastavalt — 33,1 ja 21,0 s. Tunniteenistus on tõusnud suurttööstuses

meestöölisil 11,8% ja naistöölisil 8,6% ning kesktööstuses meestel 3,1% ja naistel 7,7% võrreldes m. a. sama ajaga.

Reaalteenistus (teenistuse ostujõud tunniteenistuse alusel) on tõusnud võrreldes m. a. okt. suurttööstuses meestel keskmiselt 7% ja naistel 4%. Võrreldes 1927—31. a. keskmisega on tööliste teenistuse ostujõu tõus meestel 13% ja naistel 15%.

Tööõnnetusi oli k. a. okt. 1093, sellest 1021 suurttööstuses ja 72 kesktööstuses. Ühe milj. töötunni kohta tuleb seega suurttööstuses 118,1 ja kesktööstuses 46,1, keskmiselt 107,1 tööõnnetust.

See osutab üldiselt tööõnnetuste sageduse tõusu tööstuses võrreldes eelmiste aastatega, mil 1 milj. töötunni kohta oli veidi alla 90 tööõnnetuse. Selle põhjuseks on eeskätt tööõnnetuste riisiko poolest kardetavamate alade — mäetööstuse ja ehitustegevuse — laienemine. Üksikuil aladel ei ole õnnetuste sageduses tõenäoselt suuremaid muutusi.

RAUDTEETEGEVUS OKT. 1937. A. — ACTIVITY OF RAILWAYS IN OCT.

Okt. veeti 249 tuh. tn maksulist kaupa, mis oli koguselt 42 tuh. tn. ehk 20,3% suurem mullu samal kuul veetud kaubakogusest. Suurenenud kaubakoguse ja ühe tn. keskmise veokauguse pikenedamine (98,6 km. 98,5 km. vastu k. a. kasuks) põhjustasid tn-km arvu tõusu m. a. 19 084 tuh-lt 24 556 tuh-le ehk 28,7%.

Tänavune okt. reisijate liiklus ületab arvult mulluse 151 tuh. ehk 18,9%, suurenedes m. a. 801 tuh-lt 952 tuh-le, millest ca 60% kasustas lühimaalist elektrirongi, suurendades sellel reisijate arvu 23,3%. Reiskm arv suurenes m. a. 23 069 tuh-lt 25 841 tuh-le ehk 12,0% (mis ei ulatu reisijate arvulisele tõusule), mis on osaliselt tingitud

ühe reisija keskmise sõidukauguse lühenedamisest.

Suurenenud veod põhjustasid ka aktiivsemat tulude laekumist mis üldsummas tõusis tänavu okt. 1303 tuh. kr-le m. a. 1192 tuh. kr-lt ehk 9,3%. Reisijatevedu andis 436 tuh. kr. tulu, mis on 43 tuh. kr. ehk 3,6% suurem m. a. vastavast tululiigist. Et tulude tõus ei küüni suhteliselt reis-km tõusu tasemeni, on tingitud odavahinmaliste piletite ja mitmesuguste hinnaalanduste kasustamisest. Suhteliselt evib kaubaveost laekuv tulu esikoha üldtuludest (61,9%-ga m. a. 54,0% vastu), mida laekus 806 tuh. kr mulluse 644 tuh. kr. vastu ehk 25,2% enam. Teised tululiigid ei evi nimetamisväärt osa tähtsust üldtuludest ega ka tõusus.

RAUDTEETEGEVUS 1937/38. TEGEVUSAASTA ESIMESEL POOLEL.

ACTIVITY OF RAILWAYS DURING THE FIRST HALF OF 1937/38 BUDGET YEAR

Raudteetegevus arenes käesoleva tegevusaasta esimesel poolel tõususuunas, mis nähtub suurenenud vedude kogusest ja sellest

tingitud tulude ja kulude tõusust, kusjuures suhteline tõus kaubaveos ületab reisijateveo ja kulude tõus tulude suurenemise.

Reisijate arv tõusis 5999 tuh-le, mis on 435 tuh. võrra ehk 7,8% suurem m. a. reisijate arvust. Vastavalt reisijate arvu kasvule suurenes ka reis.-km arv e. a. 182 538 tuh-lt 192 818 tuh-le ehk 5,6%, täites eelarvest 60,8% m. a. 68,9% vastu. K. a. välisreisijate arv näitab tõusu 21,2%, kuid reis-km kahanesis piirilähedaste reisijate arvu suurenemise ja seega keskmise sõidukauguse lühenemise tõttu 24,3%. Kohalikus liikluses suurenes üldtariifimääraste piletite kasustajate arv m. a. 4214 tuh-lt 4590 tuh-le ehk 8,9% ja reis-km 135 656 tuh-lt 145 335 tuh-le ehk 7,1%, kuna alandatud tariifiga piletite kasustajate arv kahanes 6,8%, millest osutus suurimaks huvisõitjate 45,8%-ne ja pühapäevapiletite 14,1%-ne kahanemine. Vastavalt reisijate arvilisele kahanemisele langes ka reis.-km arv — esimene 13,5%, millest huvireisijate poolt sõidetud km kahanesis 40,8%, kuna pühapäevapiletitega läbisõidetud km pikenesid 2,3%. Tähtajalisi pileteid kasutati 15,0% enam mullusest ja seda peamiselt lähimaalises Tallinna-Nõmme vahelises liikluses, mis suurendasid reis.-km arvu m. a. 13 241 tuh-lt 16 150 tuh-le ehk 22,0%.

Pagasiit veeti 4,1 tuh. tn mulluse 3,6 tuh. tn vastu ehk 13,9% enam, millest on tingitud tn-km. tõus 359 tuh-le m. a. 333 tuh-lt ehk 7,7%.

Suhteliselt kaubavedu elavnes reisijateveost enam. Maksulist kaupa veeti 1336 tuh. tn m. a. 1158 tuh. tn vastu ehk 19,7% enam. Tn-km arv suurenes 142 758 tuh-le m. a. 115 929 tuh-lt ehk 23,1%, mis moodustab eelarvest 74,9% mulluse 62,3% vastu. Kauba-veo elavnemine on tingitud kohalike vedude aktiivsusest, kuna välisveod, millised suhteliselt ei evi nimetamisväärselt osatähtsust

üldkaubaveost, kahanesis: väljavedu 11,3%, sissevedu 50,8%, transiid 28,6%.

Suurenenud vedude tõttu laekus üldsummas 8110 tuh. kr. mulluse 7187 tuh. kr. vastu ehk 12,8% enam, täites eelarvest 55,8% e. a. 52,9% vastu. Reisijatevedu andis tulu 3109 tuh. kr. m. a. 2927 tuh. kr. vastu ehk 6,2% enam; kaubaveost laekus 4502 tuh. kr. m. a. 3801 tuh. kr. vastu ehk 18,4% enam. Kahanesis vaid mitmesugused tulud m. a. 296 tuh. kr-lt 214 tuh. kr-le ehk 27,7%. Pagasi- ja postiveost laekus tänavu 285 tuh. kr. m. a. 163 tuh. kr-lt.

Vedude suurenemine põhjustas ka otseste vedudega ühendusesolevate kulude tõusu m. a. 1031 tuh. kr-lt 1204 tuh. kr-le ehk 16,8%. Veerevabinõude korrashoiu-, uuendus- ja paranduskuludeks kasustati 1253 tuh. kr. mulluse 1027 tuh. kr. vastu ehk 22,0% enam. Teede ja hoonete ehitamiseks ja korrashoiuks vajati 1410 tuh. kr. m. a. 1041 tuh. kr. vastu ehk 35,4% enam. Võrreldes teiste kulude tõusuga suurenesid kulud palkade osas 4,9%, moodustades üldkuludest 37,5%-se osatähtsuse mulluse 41,2% vastu. Üldsummas kulutati tänavu korralise eelarve järgi 7111 tuh. kr. (55,8% eelarvest) mulluse 6120 tuh. kr. (49,4% eelarvest) ehk 16,2% enam.

Erakorralisi kulusid oli üldse 724 tuh. kr. 674 tuh. kr. vastu aasta varem ehk 7,4% enam, millest kulutati veerevkoosseadu täiendamiseks ja uuendamiseks 44,5% ehk 322 tuh. kr. 317 tuh. kr. vastu m. a.; laiarööpmelise tee rööbaste ja sideosade muretsemise ja teessepaigutamise kulud tõusid 298 tuh. kr-le mulluse 157 tuh. kr-lt ehk enam 89,8%. Jaamade laiendamiseks ja uute hoonete ehitamiseks vajati 55 tuh. kr. e. a. 133 tuh. kr. vastu.

LÜHIUUDISEID. — SUNDRY INFORMATION.

■ Haridusministeeriumi soovitusel lubab Majandusminister kirjastusosatühisusele „Loodus“, Tartus, tuua sisse tollivabalt mitmevärvilisi pilditahvleid loodusteaduse ja kunstiajaloo alal, millised on määratud kühisuse poolt väljaantavate loodusteaduse ja kunstiajaloo illustreeritud teoste varustamiseks abiõppevahendina koolides, kursusil, loenguil jne. Esijoones kirjastatakse meie

teadlaste kaastööl teoseid meresügavuste loomastiku, liblikate, karpide (Muscheln) ja klaasimaalide (kuulsate katedraalide aknamaalid) alal.

Majandusministeeriumi tööstusosakond andis loa:

■ A. Eiche'le, Narvas, Paemurru 32 asuvasuka- ja trikootööstuse ümberkor-

raldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 7 töölit. Jõuandjaks 1 hj. elektrimootor. Valmistatakse sukki ja kootakse trikootooteid.

■ R. Sandberg'ile, Rakveres, Pikk 37 asuva mööblitööstuse ümberkorraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd kuni 15 töölit. Jõuandjaks elektrimootorid kogujõuga 15 hj. Valmistatakse mitmesugust mööblit ja ruumide sisustus-esemeid.

■ Tallinna linnavalitsuse ettevõtete-osa-konnale, Tallinnas, Pärnu m. 89 asuva linna-trammitöökoja sepapaja sisseseadmiseks väikeseks-osutunud endise asemel. Sepapajas leiab tööd kuni 10 töölit. Teostatakse trammivagunite, omnibuste, rööbastee-de ja liinide ehitamisel ning parandamisel vajalikke sepa- ja keevitustöid.

■ A. Amos'ele, Tallinnas, Pärnu m. 11 asuva optikatöökoja ümberkorraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 4 töölit. Jõuandjaks 2 hj. elektrimootor. Lihvitakse optilisi läätsi ja tehakse muid optikatöid.

■ E. Saksen'ile, Tallinnas, Pärnu m. 35 uue lukusepa- ja veevärgitöökoja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 5 töölit. Jõuandjaks 1 h. j. elektrimootor. Valmistatakse mitmesuguseid lukusepa- ja veevärgiseadmete osi ning tooteid.

■ G. Balak'ile, Tallinnas, Estonia pst. 13 asuva pesu- ja kudumistööstuse ümberkorraldamiseks ja sisseseadmiseks. Ettevõttes leiab tööd 6 töölit. Jõuandjaks elektrimootorid kogujõuga 5 hj. Valmistatakse mööbliriidet, laudlinu, salle, pesuartikleid, taskurätte ja trikootaaztooteid.

LAEVANDUS

TALLINNA SADAM NOV. K. A. — TALLINN HARBOUR IN NOVEMBER.

Laevade liiklus jäi Tallinna sadamas nov. välissõidus veelgi väiksemaks kui eelmisel kuul, mida tingis reisijateveo tunduv tagasimineku. Üldse põhjustab laevasõidu pidevat tagasiminekut sügiskuil reisijatevedu, kuna kaubavedu püsib sügiskuil samal tasemel nagu kesksuvel, hooaja haripunktil.

Tallinna sadama tegevus välissõidu alal nov. ja aasta algusest

	Saabus		Väljus	
	nov. 1937. a. 11 kuud	864 945	nov. 1937. a. 11 kuud	850 732
Laevade maht net. rgt.	68 991	864 945	62 018	850 732
Kaupu tn	33 251	340 025	33 661	334 871
Reisijaid arv	1 029	32 503	992	32 604

Laevade läbikäik ulatus nov. 130 404 net. rgt. eelmise kuu 158 853 net. rgt. vastu, vähem seega 17,9% ja vähem läbikäigust kesksuvel 45,6%. Kaubavedu nov. oli 66 912 tn., eelmisel kuul 73 897 tn., näidates samuti tagasiminekut 9,4%. Vähenesid sisse- ja väljavedu, mõlemad peagu võrdselt, esi-

nedes nov. läbikäigus peagu ühesuurusina. Sisseveos omasid suuremat kaalu kivistisi, rukis, naftasaadused sool ja suhkur; väljaveos — metsamaterjal, tselluloos põlevkivi-õli, vanaraud, kartul ja kartulijahu, jne. Besti laevadel toodi Tallinna 1/3 sisseveost, suurem osatähtsus sisseveos on veel saksa, NSVL-u ja itaalia laevadel. Välja veeti eesti laevadel 23,3%, saksa laevadel 36,0% ja briti laevadel 10,8% kogu väljaveost

Aasta algusest detsembrini ulatus tänava kaupade läbikäik 674 896 tn., olles märksa suurem m. a. läbikäigust, mis ulatus 566 119 tn-le. Juurdekasv on tänava seega 19,2%. Reisijatevedu oli seevastu 11 kuu jooksul väiksem kui m. a. Tänavu liikles Tallinna ja välissadamate vahel üldse 65 107 reisi-jat, m. a. 73 447. Tänavu oli reisijate läbikäik väiksem 11,3%.

Rannasõit omab Tallinna sadama läbikäigus võrreldes välissõiduga väikest osatähtsust. Nov. vähenes rannasõit veelgi. Laevu tuli rannasõidust sisse mahuga 12 007

net. rgt. ja ligi sama palju veeti välja. Kaupu toodi sisse 6 624 tn ja veeti välja 2 530 tn. Tänavu 11 kuu jooksul oli kau-

bavedu rannasõidus veidi elavam m. a-st. Läbikäik oli tänavu 110 180 tn., m. a. — 105 540 tn.

SADAMATE TEGEVUS (PEALE TALLINNA) OKT. K. A. ACTIVITY OF HARBOURS (EXCL. TALLINN) IN OCTOBER, 1937.

Peale Tallinna kujunes tegevus teisisadamis, milliseid on arvult 23, järgnevaiks:

Välissõidust:

	saabus		väljus	
	okt.	10 kuu jooksul	okt.	10 kuu jooksul
Laevade maht net. rgt.	13 738	102 236	16 580	118 086
Kaupu tn.	2 517	17 599	26 275	190 244
Reisijaid	7	5 521	6	5 595

Rannasõidust:

	saabus		väljus	
	okt.	10 kuu jooksul	okt.	10 kuu jooksul
Laevade maht net. reg.	35 834	274 957	32 463	258 993
Kaupu tn.	3 707	31 275	4 939	30 018
Reisijaid, arv	6 552	59 727	6 223	58 682

Kuna enamikul sadamail peale Tallinna koosneb tegevus rannavedudest ja nimelt reisijateveost, on sügiskuil paratamatuks nähtuseks tegevuse vaibumine. Nii näeme k. a. okt. tunduvat tagasiminekut võrreldes suvekuudega ja väiksemat kahanemist võrreldes eelmise kuuga. Vähenesid välis- kui ka rannasõit.

Välissõidus liikles okt. laevu vähem kui eelmisel kuul, kuid kaubavedu oli okt. pisut suurem, peamiselt väljaveo arvel. Kaupade läbikäik okt. ulatus 28 792 tn-le eelmise kuu 25 341 tn vastu, sellest kuulub 91,2% väljaveole. Ligi ¼ väljaveost moodustab

Pärnu sadamast väljaveetav metsamaterjal, suuremat osa väljaveost annab veel N.-Jõe-suust väljaveetav metsamaterjal ja Jaagu-rahult väljaveetav lubjakivi. Sissevedu teiste sadamate kaudu peale Tallinna on vaikne.

Reisijate liiklus välissõidus jäi okt. hoopis väikeseks, piirdudes 7 reisijaga.

Aasta algusest peale on tänavu 10 kuu jooksul kaubavedu 8,8% väiksem m. a. samast ajast. Läbikäik on tänavu 147 843 tn m. a. 162 240 tn vastu. Reisijatevedu oli seevastu tänavu 10 kuu jooksul 3 korda suurem m. a-st.

Rannasõidus vähenesid okt. võrreldes eelmise kuuga laevade liiklus kui ka veod. Kaupu veeti okt. sisse ja välja eelmisest kuust vähem 17,7%, läbikäik oli okt. 8 646 tn (sept. — 10 516 tn). Reisijatevedu oli samuti okt. veidi väiksem, nimelt — 12 775 reisijat eelmise kuu 13 490 vastu.

Kümne kuu jooksul ilmnes läbikäikudes rannasõidu alal sama nähtus nagu välissõiduski; nimelt vähenes k. a. võrreldes m. a-ga kaubavedu ja suurenes reisijatevedu. Kaupade läbikäik k. a. 10 kuu jooksul ulatus 61 293 tn m. a. 81 536 tn, vähenemine seega 24,8%. Reisijate läbikäik oli tänavu 118 409 reisijat, m. a. 109 883, suurenemine seega 7,7%.

PRAHITURG. — FREIGHT MARKET.

Prahiturg nädalal kuni 7. dets. oli endiselt vaikne ning hinnad peagu kõikidel turgudel nõrgenesid veelgi, olles põhjustatud kaubanduse tagasihoidlikkusest ja tonnaaži ülepakkumisest.

Viljavedudel oli nõudmine laevade järele tagasihoidlik, kuna viljaost oli vaikne. Viljalaadimised maailmas k. a. algusest kuni 2. dets võrreldes m. a. olid:

	1937	1936	±
	milj. qr.		
P.-Am. Ühendriigid ja Kanada	19,8	27,2	- 7,4
Argentina	51,5	34,7	+16,8
NSVL	4,4	1,7	+ 2,7
Doonau	9,5	8,7	+ 0,8
Austraalia	8,7	8,1	+ 0,6
India	2,17	0,82	+ 1,35
L.-Aafrika	3,36	0,59	+ 2,77
Muud maad	8,4	10,4	- 2,0
Kokku:	107,8	92,1	+15,7

Viljavedu Argentiinast jäi mädala jooksul veelgi väiksemaks ning lõikuslootused halvenesid, mis mõjustab ka 1938. a. vedusid, kuna uue lõikuse väljavedu algab umb. veebr. Veod P.-Ameerikast olid seevastu võrdlemisi elavad; ka Mustamere Vene sadamaist ja Austraaliast tehti mõnesid üksikuid prahte. Kõigil viljaveoturgudel hinnad nõrgenesid. Argentiinast maksti normiprahti: S. Lorenzo — pp. Inglise 25/-, Antverpeni 24/6. P.-Ameerikast on Kanada veod talve tulekul lõppenud. Tehti gulf-sadamaist Inglise 3/3 lõpul isegi 3/1½ per. qr. Austraaliast maksti Victoriast Inglise lõpul 34/6—34/-, mis võrreldes kõrgema tasemega sept./okt. 48/- 50/- tähendab suurt langust.

Ka teised ookeaniveod näitasid hindade nõrgenemist: suhkur Kuubast Inglise 20/- 20/3, vanaraud P.-Ameerikast Inglise — 24/- 24/6, riis Saigon-Bordeaux/Rotterdam 40/-; sojaoad Dalny-Rotterdam 37/-.

Mustast merest oli vedusid vähe. Üksikuist viljalaadungeist Antverpeni maksti 17/3—16/9, Taani 19/6; maagid Poti-Rotterdam 16/9.

Vahemerest tehti võrdlemisi rohkesti prahte, kuid hinnad lõdvenesid veelgi; tonnaažitarve tõttu puuvillaseemneist maksti: Hulli 16/6—16/-, Londoni 18/6.

Mullapähklite veohind on umb. 35/- Sa-loum/Kont.

Maakidest maksti:

- 4800 tn. Bugie — Tyne Dock 12/- jaan.
- 4700 „ Bugie — Glasgow 12/3 jaan.
- 6000 „ Bona — Middlesborough 12/3 dets.
- 3400 „ Huelva — Amsterdam 10/-
- 5400 „ Huelva — Antwerpen 11/6
- 3000 „ Huelva — Memel 12/6
- 3400 „ Bilbao — Middlesborough 10/6

Sütevvedu oli võrdlemisi elav, kuid hinnad andsid veelgi pisut järele, peale Balti mere, kus varane talv hindu pisut tõstis. Maksti:

- Bristoli kanal — Buenos Aires 9/-10/-
- Bristoli kanal — Rosario 10/-
- Bristoli kanal — Aleksandria 7/-6/9
- Bristoli kanal — Oran, Algires 7/3—7/9
- Tyne — Gibraltar 7/3
- Tyne — Port Said 7/-
- Inglise ida rand — Taani 6/-5/6
- Inglise ida rand — Balti meri 7/-6/-
- Danzig, Gdynia — Rootsi 6/-5/6

Metsamaterjalide vedu on praktiliselt läbi, kuna tehakse vaid üksikuid prahte L.-Soomest ja Danzigist, kusjuures hinnad on väga kõikumavad. Nagu selgub k. a. kvootedest, jääb Soome, Rootsi, NSVL-u ja Poola k. a. kvootest vedamata umb. 200 000 std., mis läheb üle 1938. a.-le. Viimasel ajal on metsamüük täiesti soigus, samuti 1937. a. kui ka eelolevaks 1938. a. Oodatakse hindade kujunemist. Võrreldes märtsiga ongi nov. hinnad langenud 40/- 60/- per. std., kuid kuna k. a. hinnad tõusid väga kõrgele tasemele, on oodata hindade langust veelgi, seks et ost 1938. a. sesooniks võiks alata suuremas ulatuses. Senini olevat Soomest müüdüd umb. 100 000 std., kuna m. a. samal ajal oli müüdüd üle 400 000 std. See on ka loomulik, kuna siis hinnad olid tõusmas. 1938. a. metsaprahtidele avaldab kindlasti mõju „Balt-white Timber Scheme” miinimumprahid, milised pannakse nähtavasti kindlasti kehtima. Eesti laevaomanikud oma koosolekul 10. dets. otsustasid üksmeelselt ühineda skeemiga, milleks antakse kirjalikke kohustisi. Skeem hakkab kehtima 1. maist prahtidele, kuna talvine periood on vaba. Mõnesid viimaseid metsaprahtimisi:

460 std. Kotka — Tyne Dock	45/- dets. (eesti laev)
560 „ Kotka — Antwerpen	37/6 dets.
700 „ Wiipuri — Antwerpen	37/- jaan.
900 „ Sundswall — London	35/6

Ajalepinguprahtimisi oli viimasel nädalal vähe; hinnad langenud vastavalt prahtidele. 2000 dw. tn. laeva eest 4 kuuks maksti £ 650 net. 12 kuule pakuti samast laevast £ 750. 8000 dw. tn. laev, 12 kuule, 5/- per. dw. tn.

„Lloyds List'i” nov. prahindeks võrreldes okt. näitas 10,9% langust, Euroopa prahid isegi — 12,6% ja L.-Ameerika — 14,9%. Indeks on (1923=100).

		Langus %
Euroopa	118,9	-12,6
P.-Ameerika	127,2	- 8,7
L.-Ameerika	97,2	-14,9
I.-India ja Aafrika	134,3	-10,8
Vaikne ook., Austr.	102,3	- 7,3
Üldindeks	116,0	-10,9%

TAHTSAMAD HINNAD JA NOTEERINGUD. — PRICES AND QUOTATIONS.

English Nomenclature see No. 4.	6/XII	29/XI	o/o	November		English Nomenclature see No. 4.	6/XII	29/XI	o/o	November	
	12/XII	5/XII		1937	1936		1937	1937		1937	1936
SUURMÜÜGHINNAD Tallinnas (Börsikom. noteeringute järgi (kr. kv))											
1. Rukis	16,00	16,00	0	16,00	14,25	81. Searasv. sulatamata	115	115	0	120	116
2. Nisu	21,25	21,25	0	21,25	2+00	82. " sulatatud	140	140	0	140	139
3. Oder, sõõda	17,00	17,00	0	17,00	16,50	83. Loomarasv. sulatamata	60	60	0	60	66
4. Kaer	14,50	14,50	0	14,50	12,75	84. " sulatatud	80	80	0	80	78
5. Rukkipähk	17,58	17,58	0	17,62	15,18	85. Heeringad	50	50	0	50	60
6. Rukkipütl	26,00	26,00	0	26,00	21,60	85-a. " Eesti erivalik	—	—	—	—	—
7. Nisupütl (kõrgem sort)	43,00	43,00	0	43,00	45,00	86. Rõimed, värsked	28	20	+40,0	22	18
8. Kartulid, sõõgi	2,65 ¹⁾	2,65 ²⁾	0	2,50 ³⁾	2,09	87. Kiliud, värsked	—	60	—	63	40
9. " tõiustuse	2,10	2,10	0	2,10	1,94	88. Ristikehin	6,1	6,1	0	6,1	5,9
10. Kartulitärklis	24,00	24,00	0	24,00	23,00	89. Asahein	4,9	4,9	0	4,9	4,7
11. Junust, sveitist (kg)	1,25	1,25	0	1,25	1,25	90. Põletispuud, kase (m ³)	880	880	0	880	845
12. Taimevõi (kg)	0,83	0,83	0	82,50	76,00	91. " männi	563	563	0	563	528
13. Suhkur	45,13	45,13	0	45,38	42,23	92. Petroleum (lt)	16	16	0	16	12
14. Sool	2,30	2,30	0	2,30	2,00	PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE NOTEERINGUD.					
15. Riis, Burma II	47,00	47,00	0	47,00	45,00	Rukis — (kr. kv.)	—	—	—	—	—
16. Tee, or Pek. Teeilon (kg)	5,80	5,80	0	5,80	5,76	98. Hamburg (La Plata)	15,99	15,99	0	15,48	11,21
17. Kõhv, Rio, Santos	2,98	2,98	0	2,98	4,68	94. Chicago	9,70	9,41	+3,1	9,93	13,11
18. Kakao, hollandi	2,10	2,10	0	2,10	2,10	95. Winnipeg	10,68	10,83	+3,4	10,60	10,86
19. Heering., S. Matties (tünn)	51,60	51,50	0	51,60	48,50	Nisu — (kr. kv.)	—	—	—	—	—
20. " Matties "	55,60	55,50	0	53,50	52,50	96. Hamburg (Manitoba I)	21,70	21,41	+1,4	21,69	17,40
21. Paigid, kuusk, mänd (thm)	19,00	20,00	—	20,00	15,25	97. Liverpool	15,40	15,18	+1,4	6,29	15,96
22. Faberipuu (rm)	11,00	9,50	+15,8	9,38	6,38	98. Chicago	12,70	12,32	+3,1	12,02	15,79
23. Saet. mat., mänd u/s (thm)	40,00	40,00	0	40,50	33,50	99. Winnipeg	15,82	15,02	+5,8	14,89	14,33
24. Telliskivid (1000 tk.)	—	49,00	—	47,50	—	Mais — (kr. kv.)	—	—	—	—	—
25. Sillikaakivid (1000 tk.)	42,00	42,00	0	42,00	37,00	100. Chicago	7,80	7,51	+3,0	7,81	14,93
26. Tsem. (tünn 170 kg)	5,85	5,85	0	5,85	6,45	100. Chicago	—	—	—	—	—
26-a. Tsem. paberkot. (170 kg)	5,15	5,15	0	5,15	5,05	Pilm lahtuseid Tallinn (snt. lt)	—	—	—	—	—
27. Lubl	2,20	2,20	0	2,20	2,77	101. I v. piimakauplustele	13	13	0	13	12
28. Tsinkvalge (kg)	0,58	0,58	0	0,58	0,42	102. I v. piimatõestustele	12	12	0	12	11
29. Ooker (kg)	0,23	0,23	0	0,23	0,23	103. II v. piimakauplustele	11	11	0	11	11
30. Värnis	64,50	64,50	0	64,50	69,50	104. II v. piimatõestustele	10	10	0	10	9
31. Linaseemne, õli tootmiseks	—	17,25	—	17,25	18,66	Või. (snt. kg)	—	—	—	—	—
32. Olikoogid, linaseemne	14,25	14,00	+1,8	13,50	13,50	105. Tallinn	188	188	0	191	143
33. Nisukliid	12,00	11,00	+9,1	11,00	9,50	106. Kindlustatud hind	190	190	0	145	170
34. Superfosfaat, 18—20%	—	—	—	—	4,85	<i>Londons.</i>					
35. Kaalisool, 40%	—	—	—	—	10,56	107. Taani	268	271	-1,1	266	217
36. Fosforiit, eesti	—	—	—	—	3,15	108. Eesti	—	—	—	—	—
37. Nitrofoska	—	—	—	—	21,15	109. Läti	—	—	—	—	—
38. Raud, sordi	22,00	22,00	0	22,00	14,75	110. Leedu	—	—	—	—	—
39. Teras, vedru	32,00	32,00	0	32,00	24,00	111. U-Meremaa	—	208	—	239	195
40. Ingliseina	477,50	477,50	0	512,50	465,62	<i>Manchesteris.</i>					
41. Seatina	51,00	51,00	0	52,50	46,87	112. Taani	273	275	-0,8	270	223
42. Vaskplekk, punane	225,00	225,00	0	236,00	161,25	113. Eesti	290	292	-0,9	246	187
43. " valge	195,00	195,00	0	195,00	143,75	114. Läti	290	292	-0,9	246	187
44. Tsinkplekk	77,50	77,50	0	77,50	69,50	115. Soome	258	258	0	259	204
45. Puuvillariis, bjäs (mtr)	0,61	0,61	0	0,61	0,56	116. Rootsi	268	258	0	259	198
46. Tallanahk, eesti nah. (kg)	2,45	2,45	0	2,45	2,45	<i>Berliinis.</i>					
47. " ameer. n. i. s.	2,75	2,75	0	2,75	2,50	117. Saksa margivõi	—	—	—	—	351
48. Paber, rotatsiooni	23,20	23,20	0	23,20	23,20	118. Peen meiserivõi	—	—	—	—	343
49. Kivisüsi, auru, Newcastle	3,15	3,15	0	3,15	2,68	119. Meiserivõi	—	—	—	—	322
50. " sepa	3,65	3,65	0	3,69	—	120. Kopenhaagenis. — Taani	222	225	-1,5	219	173
51. Põlevkivi, I-a s.	0,90	0,90	0	0,90	0,80	Peekon. (snt. kg)	—	—	—	—	—
52. Turvas	1,00	1,00	0	1,00	0,90	121. Tallinn 60 — 72 kg I s.	88 ³⁾	88 ⁴⁾	0	88	84
53. Põlevkiviõli	5,60	5,60	0	5,60	4,60	122. " " 55,5—59,5 " " "	88 ³⁾	88 ⁴⁾	0	88	79
54. Kütetõli, o/u. "E. Kiviõli"	6,75	6,75	0	6,75	4,75	123. " " 72,5—75,0 " " "	79 ³⁾	79 ⁴⁾	0	79	75
55. Kivitõrv	19,00	19,00	0	19,00	19,00	<i>Londons (kõrgem not.)</i>					
56. Nafta	14,25	14,25	0	14,25	10,50	124. Taani	173	169	+2,4	162	160
57. Petroleum, Ameerika	15,50	15,50	0	15,50	12,00	125. Eesti	160	160	0	150	143
58. Bens., Riigi Põlevkivit. (lt)	0,31	0,31	0	0,31	0,28	126. Läti	160	160	0	150	143
59. " Kiviõli "Estolin" *) (lt)	0,32	0,32	0	0,32	0,29	127. Leedu	160	160	0	150	143
VÄIKEMÜÜGHINNAD Tallinnas (snt. kg.)											
60. Rukkipähk	17,4	17,3	+0,6	17,4	15,3	128. Rootsi	168	166	+1,2	155	158
61. Sepikujahu	27,5	27,5	0	27,5	28	129. Iiri	175	175	0	169	162
62. Manna	60	60	0	60	50	130. Poola	160	160	0	150	143
63. Kartulijahu	30	30	0	30	32	Lina — Võru-Petsert.	—	—	—	—	—
64. Kartulid	3,2	3,2	0	3,2	3,3	131. Ristna (R)	107	106	+0,9	106	114
65. Suhkur	47	47	0	47	44	132. Hoffsdreiband (HD)	98	97	+1,0	97	105
66. Sool	5	5	0	5	5	133. Dreiband (D)	89	88	-1,1	88	96
67. Pilm, lt II valik lahtine	13	13	0	13	12	134. Ordín-dreiband (OD)	80	79	-1,3	79	87
68. Lauavõi	205	215	-4,7	216	180	135. L.-ordin-dreib. (LOD)	71	70	+1,4	70	78
69. Kõõgivõi	190	190	0	193	168	136. Takuprakk (H)	62	61	+1,6	61	69
70. Koor, rõõsk (liiter)	110	110	0	110	110	Mujal Eestiis.	—	—	—	—	—
71. " hapu	110	110	0	110	10 ⁵⁾	137. Ristna (R)	105	104	+1,0	104	112
72. Kanamunad (paar)	16	15	+0,7	14	14	138. Hoffsdreiband (HD)	96	95	-1,1	95	103
73. Sealiha, keeduliha	95	95	0	95	88	139. Dreiband (D)	87	86	-1,2	86	94
74. " praaliha	105	105	0	105	89	140. Ordín-dreiband (OD)	78	77	-1,3	77	85
75. Loomaliha, supliha	55	55	0	55	45	141. L.-ordin-dreib. (LOD)	69	68	-1,5	68	76
76. " praaliha	75	75	0	74	67	142. Takuprakk (H)	60	59	-1,7	59	67
77. Vasikaliha, esim. veer.	80	80	0	80	80) fr. Rakvere; 2) ühes teedemaksuga; 3) 13./XII—19./XII; 4) 6./XII—12./XII; 5) Lääne rannas.					
78. " tag.	70	70	0	70	70						
79. Lambaliha, esim. veer.	80	80	0	80	60						
80. " tag.	65	68	+4,4	66	65						

PÖLLUMAJANDUSSAADUSTE TURUD

VÖITURG. — BUTTER MARKET.

Vaatamata pühade lähedusele püsis võiturg m. n. Inglise vaiksena. Eelmisel nädalal tundub võihinna paranemine tõi kaasa taas võitarvituse vähenemist, mille tagajärjel ka mõningate maade võihindade tase nõrgenes pisut. Nii noteeriti meie võihinnaks Manchesteris 128—130 š cwt, s. o. 1 š cwt-lt madalamalt kui e. n. Samuti nõrgenes Londonis taani võihind 1 š, s. o. 150—151 š-le cwt, kuna soome võihind jäi Manchesteris endiseks, s. o. 144—146 š cwt. Seega on soome ja eesti võihinna vahe praegu Manchesteris 16 š cwt-lt ehk 28 s. kg. Meie eksportvõihinnaks noteeriti endiselt 188 s. kg. Turudentents rahulik.

Või väljavedu ookeanitaguseist maist oli nov. väiksem m. a. samast kuust, mis nähtub kujukalt ka sisseveost Inglise. Nii oli näit. Uus-Meremaalt ja Austraaliast või sissevedu Inglise 561 600 kasti m. a. sama kuu 657 100 kasti vastu. Dets. on aga loota või sisseveo

suurenemist ookeanitaguseist maist. Võitootmisvõimalused Austraalias on soodsad, mis on mõjunud võitoodangule ka tõstvalt. Nii oli nov. Austraalias väljaveokontrolljaamadesse sissetulnud võikogus 32% suurem m. a. sama kuu võikogusest. Uus-Meremaal on aga võitoodang väiksem kui m. a. Või sissevedu Inglise oli euroopa karjamajandusmaist nov. samuti väiksem kui m. a. samal kuul. Suuremaid võikoguseid on Inglise eksportinud Rootsi ja Balti riigid, kuna Taanist, Hollandist, NSVL-ust ja Iirist vähenes või sissevedu.

Või sissevedu Saksa oli okt. 183 287 cwt. m. a. sama kuu 214 998 cwt vastu, vähenedes seega 15%. K. a. esimese 10 kuu jooksul veeti võid Saksa 1 396 196 cwt m. a. sama aja 1 236 515 cwt vastu. Seega tarvitas Saksa tänava 10 kuu jooksul välisvõid enam kui m. a. samal ajal.

PEEKONITURG. — BACON MARKET.

Peekoniturul püsib kindel tendents. Eestis peekoni kõrgema sordi noteering jäi püsima 90 š-le tsn. Võrreldes m. a. sama ajaga on praegune peekoninoteering 7 š ehk 8% kõrgem, kuigi peekoni sissevedu on k. a. suurenenud. Okt. sissevedu ületab 5% m. a. sama kuu. K. a. 10 kuu jooksul veeti sisse 5 733 000 tsn., m. a. samal ajal — 5 425 000 tsn. Seega on peekoni sissevedu suurenenud k. a. 308 000 tsn. ehk 6%. Meie peekonsigade noteering püsib muutumatult alates 1. okt. sel aastal, seega juba 11 nädalat. K. n. maksavad eksporttapamajad peekonsigade eest endiselt järgmisi hindu:

Tapakaalud	I sort	II sort	III ja IV sort
60 —72 kg.	88	88	
55,5—59 " }	88	79	Siseturu hinnad
72,5—75 " }			
75,5—80 "	79	75	

ja elussigade eest:

90—120 kg ja üle 160 kg	62 s kg
121—160 kg	66 s kg

Pühade tõttu katkestavad eksporttapamajad peekonsigade ja elussigade vastuvõtmist 24. dets. kuni 2. jaan.

Alates 2. I jätkatakse elussigade ostmist piiramata arvul. Esimene laev uuel aastal väljub 8. I.

Saksa on saadetud senini ca 13 660 siga. Aasta lõpuni loodetakse saata välja vähemalt veel ca 4 500 elussiga. M. n. langes eksporttapamajades sigade läbikäik 3 900-le 4916 sea vastu e. n. Läbikäigu langus oli tingitud takistatud autoliiklemisest.

TAPALOOMADE JA LIHATURG. — CATTLE AND MEAT MARKET.

Veistepakkumine oli m. n. keskmine. Turustati nädalas veidi alla 500 veise. Nõud-

mine talvise aja kohta vaevalt keskmine. Hinnad, millised eelviimasel nädalal nõrgenesid

kaubarohkusest, tõusid taas endisele tase-
mele. Eeloleval nädalal on loota püsivat või
veidi kõvenevat tendentsi.

Nädala keskmiselt maksus suurmüügil
veiseliha:

Pulliliha (eluskaal üle 500 kg.) ram-
musail 45—48 s. ja keskmisil 42—44 s. kg.
Samad pullid eluskaalu järgi maksusid 29—
31 s. kg.

Pulliliha (eluskaal alla 500 kg.) ram-
musail 45—48 s., keskmisil 40—42 s. ja lah-
jadel 30—35 s. kg. Väiksemate pullide elus-
kaaluhinnad 24—26—30 s. kg.

Lehmaliha nuumatul 47—50 s., kesk-
misil 39—42 s. ja lahjadel 30—35 s. kg. Leh-
mi eluskaalu järgi turustati sõltuvalt ram-
mususest 16—22—32 s. kg.

Turustades veiseid lihakaalu alusel, kus
nahk ja pudemed (pädikud) jäävad ostjale,
tuleb eeltoodud lihakilo hinnale arvata naha
ja pudemete arvel juurde pullidel 10—12 s. ja
lehmadel 12—14 s.

Vasikate pakkumine alla keskmist.
Nõudmine püsib samuti pakkumise piires,
millest tingituna hinnad seisavad ühtlasel ta-
semel juba kauemat aega. Nii maksusid tap-
etud vasikad ühes nahaga: rammusad 60—
70 s., keskmised 55—60 s. ja lahjad 50—55 s.
kg. Elusvasikate hinnad sõltuvalt rammu-
susest 30—38—45 s. kg.

Lambaid turustati üle 600 tk. nädal-
las. Nõudmine lambalihale tagasihoidlikum
kui varem. Tapetud lambad ilma naha ja
pudemeteta maksusid: rammusad 48—50 s.,
keskmised 45—48 s. ja lahjad 40—45 s. kg.

Eksportilambalihale jäi kehtima
eelviimase nädala noteering, s. o. lihahind ta-
pamajades 70—75 s. kg. ning eluskaaluhin-

PÖLLUMAJANDUSLIK VÄLJAVEDU. EXPORTS OF AGRICULTURAL PRODUCTS

	Nädalas		1937. a.	1936. a.	1935. a.
	6./XII 12./XII 1937	29. XI 5./XII 1937	1./I kuni 12./XII	1./I kuni 13./XII	1./I kuni 15./XII
VÕI (tonni)					
<i>Butter (tons)</i>	124,3	124,7	12631,7	10321,1	10513,1
Sellest:					
Saksa . . .	11,7	42,5	4618,7	4386,7	4268,8
Inglise . . .	87,2	82,1	7808,3	5661,9	5892,3
MUNAD					
(tuh. tk.) —					
<i>Eggs (1000)</i>	—	180	40348	43699	47507
Sellest:					
Inglise . . .	—	72	5792	17020	21803
Saksa . . .	—	36	33764	22200	20056
PEEKON					
(tonni) —					
<i>Bacon (tons)</i>	32,9	31,1	2038,7	2135,4	2267,3
LINA (tonni)					
<i>Flax (tons)</i>	38,9	132,6	5523,4	7003,2	4714,6
Sellest:					
Inglise . . .	30,6	40,8	1809,8	8111,0	3141,7
Belgiase . . .	—	—	211,7	242,1	70,3
Soome . . .	8,2	—	527,7	46,3	166,2
Saksa . . .	—	10,0	2299,2	1333,5	1112,5
Prantsuse . . .	—	40,7	573,0	1627,6	122,0

naks vastuvõtmispunktis 30—33 s. kg. Ten-
dents kaldub kõvenemisele.

Sigade pakkumine üle keskmise. Nõud-
mine tapetud sigadele üsna elav. Eelolevaks
nädalaks loota hindade püsimist. Nädala
keskmiselt maksusid tapetud sead: noored
76—80 s., peekonkaalulised 76—78 s., liha-
sead 70—75 s. ja rasvasead 68—70 s. kg.
Elussigade hinnad 58—60 s. kg.

Nahkade hinnad. Nahaturul valit-
seb endiselt nõrk tendents. Eeloleval nädal-
al on oodata veiselihahindade veelgi nõrge-
nemist. Veisenahad toorelt 85 s. kg.
Vasikanahad 3.00 kr. tk. Lambana-
had sõltuvalt villast 2.—3.5 kr. tk. Hobu-
senahad 12 kr. tk.

PIIMATURG. — MILK MARKET.

Piimahindade noteerimiskomisjon noteeris
13. det. s. a. endised piimahinnad, s. o. I va-
liku rööskpiim lahtiselt nõudes müügil pii-
makauplustele 13 s. l. ja müügil piimatöös-
tustele 12 senti liiter. II valiku rööskpiim
lahtiselt müügil piimakauplustele 11 s. l. ja
müügil piimatööstustele 10 senti liiter. Piima
järele nõudmine püsib endiselt hea.

Väikemüügil maksus piim hinnades piima-
kauplustes möödunud nädalal (senti liiter):

	I valik		II valik	
	pudelites	lahtiselt	pudelites	lahtiselt
Tallinn	18—19	—	15—16	12—13
Tartu	14—16	12—13	—	10—12
Narva	16	—	—	12
Pärnu	18—19	14	—	13
Viljandi	15	—	—	12
Rakvere	15	—	—	11
Valga	15	—	—	9—11
Haapsalu	—	—	11	10
Võru	—	—	—	13
Kuressaare	—	—	—	10

TERAVILJATURG. — GRAIN MARKET.

Viimaseil nädalail oli teraviljaturgudel märgata tagasihoidlikkust tehinguis ja hinnad näitasid langust. M. n. paranes seisund teraviljaturgudel. Tõuke turuseisundi paranemisele andis hindade tõus Buenos-Aires'i ja Argentiina nisusaagi viimased eraviisilised hinnangud, milliste järgi saak ei kujune nii suureks, nagu pidi kujunema varemate teadete järgi. Viimaste hinnangute järgi võiks saaki hinnata 180—194 milj. buš., mis kogusest aga ligikaudu 35 milj. buš. on ekspordiks kõlbmatu. Arvates maha peale selle sisetu- rule jäävat kogust, võiks ekspordimisele tu- levat kogust hinnata 92 milj. buš.

Omakorda mõjus turuseisundi kindlamaks kujunemisele kaasa P.-Ameerika turgudel ka asjaolu, et eelmisel nädalal viidi välja suure- mad saadetised nisu Euroopasse. Märgata- vam hindade tõus jäi aga tulemata, mida ta- kistasid NSVL-u ja Austraalia suuremad pakkumised.

Hamburgis tõusis nisuhind eelmise näda- la 21,41 kr-lt kv 21,70 kr-le kv, s. o. 1,4%, Liverpoolis 15,8 kr-lt 15,40 kr-le, 1,4%, Chi- cagos 12,32 kr-lt 12,70 kr-le, s. o. 3,1% ja Winnipegis 15,02 kr-lt 15,82 kr-le, s. o. 5,3%.

Nisuhindade tõus Euroopa turgudel oli väiksem seetõttu, et siia olid teel suuremad

saadetised Ameerikast ja Austraaliast, sa- muti mõjustas seda ka NSVL-u pakkumine. Ameerika turgudel oli hindade paranemine võrreldes eelmise nädalaga suurem kui Eu- roopa turgudel.

Rukkihind jäi Hamburgis e. n. tasemele, s. o. 15,39 kr. kv. Ameerika turgudel näi- tas ka rukkihind paranemist, samuti nagu ni- sulgi. Chicagos tõusis rukkihind eelmise nä- dala 9,41 kr-lt 9,70 kr-le, s. o. 3,1% ja Win- nipegis 10,33 kr-lt 10,68 kr-le, s. o. 3,4%.

Ühes toiduviljahindade paranemisega pa- ranesid ka maisihinnad. Nädal varem oli maisi keskmiseks hinnaks 7,51 kr. kv., kuid m. n. tõusis see 7,80 kr-le, s. o. 3,9%.

Võrreldes m. n. hindu m. a. samaaegsete- ga peab tähendama, et tänavused hinnad on tunduvalt madalamad Ameerika turgudel, ku- na Euroopa turgudest Hamburgis on hinnad tänavu isegi pisut kõrgemad kui m. a. sam- al ajal.

Sisemaa-linnade turgudel ei olnud teravil- jahindades eriti märkimisväärseid muudatusi. Rukkist maksti 14—17 s. kg, nisust 20—24 s. kg, odrast 14—18 s. kg, kaerast 10—15 s. kg, rukkijahust 16—18 s. kg ja nisuahust 25—30 s. kg.

LINATURG. — FLAX MARKET.

Linaturg näib kujunevat kindlamaks. NSVL müüis eelmisel nädalal 200 tn lina hinnaga £ 46 kullas fob. kasteleo IV grupi I sordi alusel. Seejärel, kui Läti linamonop- ol müüis 1000 tn £ 42 kullas fob. R-alusel, on Lätist müüdnud käesoleval hooajal kokku 2500 tn.

Viimaseil päevil on tehingud jäänud õige väikesiks, sest hinnakõvenemine jätkub. Väikesel määral on tehtud tehinguid NSVL-u kasteleo linaga £ 77.10 cif. IV gr. I sordi alusel. Madalaim hind, mille eest võis saada Läti-Livoonia lina, oli £ 71.7 š 6d cif. R sordi alusel ja Võru Petseri lina — £ 69 cif. R alusel.

Seega on lina NSVL-u ja Läti linade osas teatud määral kõvenenud, meie linade osas aga jäänud endiseks.

Linahinnad Šotis.

	8. XII 37	1. XII 37
Võru-Petseri R.	£ 69 —70	£ 69—70
Pärnu ülepuhastatud R.	£ 67 —68	£ 67—68
Pärnu takk I sort	£ 48 —49	£ 48—49
Läti-Livoonia R.	£ 71,10—72	£ 71—72
NSVL-u kasteleo IV grupp I sort	£ 77,10—78	£ 78—77

Linahindade noteerimiskomisjon Tallinna börsil 10. XII k. a. noteeris linakokkuostu- hinnad riiklike standardortide alusel franko kokkuostja ladu kg'lt s:

	Võru- ja Petserimaal	Mujal Eestis
R	107	106
HD	98	96
D	89	87
OD	80	78
LOD	71	69
H	62	60
Takk I sort		69
Takk II sort		59
Takk III sort		49
Ehitustakk		17

Tendants püüv.

Siseturul on kokkuost võrdlemisi elav ja hinnad on rahuldavad. Kõikumine üksikute äride väljamaksumhindades oli võrdlemisi suur, kuid nüüd on hakanud see tasanduma. Üksikuil juhtudel on makstud kuni kr. 1.15 kg-lt, kuid nüüd näib kujunevat keskmiseks turuhinnaks kr. 1.10 kg-lt Võru-Petseri R sordi

alusel. Ka hoffs-lina rajoonis on nõudmine elav ja lina tuuakse elavalt toorlinavabrikuisse harimiseks.

Laura laadale 10. XII k a. toodi 50 000 kg lina ja müüdi hinnaga keskmiselt kr. 1.10 kg-lt R sordi alusel.

KARTULITURG. — POTATO MARKET.

K. a. sügisene kartulikaubandus oli võrdlemisi elav. Sept., okt. ja nov. veeti kartuleid välja 17 300 kv, m. a. samal ajal 35 000 kv. Nov. tõusis kartulite väljavedu 26 187 kv-le 14 870 kv vastu m. a. samal ajal. Suurenenine seega ligi kaks korda. Nov. väljaveetud kartulist langeb seemnekartulite arvele ligi 18 000 kv., ülejäänud osa läks välja söögikartulina. Dets. esimesel nädalal läks ka rohkesti kartuleid välja — ca 14 000 kv., sellest suurem osa seemnekartuleid. K. n. võib arvestada väljavedu, kui ilmad lubavad, vähemalt 20 000 kv-le.

Viimaseil päevil tuli Rootsist nõudmisi söögikartulile. Rootsi suurte külmade tagajärjel on raske tuua raudteega kartuleid

Stokholmi ja teiseks, 1. I arvatakse sisseveetavad kartulid tolli alla 1 Rkr. (0,93 Ekr.) kv-lt. Selle aasta jooksul piüüavad rootsi ärimehed täiendada tagavaru veel ilma tollita kartulitega. M. laupäeval saadeti Rootsi 3 500 kv. kartuleid ja arvatavasti k. n. lõpul ei lähe vähem, kui on võimalik saada maalt kartuleid juurde, sest söögikartulitagavaru ei ole kuigi palju Tallinna ladudes.

M. n. külmade tagajärjel seisis kartulite vastuvõtmine maal raudteejaamades. Kui ilmad lubavad, algab kartulite kokkuost kohe väiksemal määral.

Tehingute puudusel jäi k. n. kartulite noteering pidamata.

AEDVILJATURG. — VEGETABLE MARKET.

Tallinna turg on tõmbunud kokku ja moodustab vaevast veerandi sügisest. See on toimunud peamiselt õunte osas.

Sibulõunte pakkumine oli võrreldes m. n. elavam ja paremaid nõuti 25—35 s. kg, — seega hind veidi nõrgenenud. Värskematest, plekilistest sibulõunust nõuti 15—25 s. kg. Tallinna puuviljakauplustes nõutakse sibulõunte kg-st kuni 40 s., punase-värvilistest, suuremaid õunust (Tartu roosiõun, Åkerö Tšernogus, Nietschueri maasikõun) nõutakse kuni 80 s. kg-st.

Sibulaid on müügil rohkesti, ka hinnad on sügisest peale püüvad.

Jõhvikaid oli võrreldes m. n. toodud palju rohkem turule ja hind oli kerkinud umbes 5 s kg-lt. Samuti rohkem oli pähkleid, hind aga pole muutunud. Kotiviisi müües nõuti pähkleist 90 s. kg.

Kuna välistomatid on müügil lõppenud ja kasvumajatomatite hind tõusnud 250 s. kg,

on minekut ka juba tomatipüreele. Müügil on kodumaa kui ka välismaa püreed. Kahjuks pakutav kodumaa püree jääb kvaliteedilt välismaa omast maha, misparast nõudmine tema järele väike. Hind kodumaa püreele 200—250 s. kg, välismaa omal 250 senti kg.

Aedsaaduste eksport jääb ikka väiksemaks. M. n. õunu nimetamisväärselt enam välja ei läinud, näib, et õunteeksport on lõppemas. Rohkem eksporditi m. n. sigureid ja konservkurke. Sigurite järele on Soomes nõudmine praegu hea, siseturul on aga raske sigureid ekspordi jaoks kokku osta, kuna tagavarad on lõppemas ja hinnad tõusnud, vaatamata sellele, et eksportörid maksavad isegi üle noteeritud hinna. Jõhvikatel oleks praegu välisturgudel ka minekut, kuid hinnad on siseturul liiga kõrged, mis ei võimalda neid ekspordi jaoks enam kokku osta.

Tallinna turul maksusid 13. det. jae-
müügil:

Õunad	10—50 s kg
Tomatid	250 " "
Sibulad	27—30 " "
Peakapsad	4—6 " "
Hapukapsas	10 " "
Porgandid	8—10 " "
Peedid	12—15 " "
Kaalikad	8—10 " "
Kõrvitsad	10 " "
Müerõigas	150—200 " "
Seller	35—45 " "
Petersell	20—25 " "
Jõhvikad	30—35 " "
Pähkliid	100—150 s kg
Kuivat. õunad	
kodumaa	150 " "
Kuivat. õunad	
välismaa	300 " "
Kuivat. ploomid	
välismaa	180—220 " "
Tomatipüree	
kodumaa	200—250 " "

Tomatipüree	
välismaa	250 s. kg
Hapukurgid	1½—5 " tk
Roheline sibul	6—12 " "

Aedsaaduste suurmüügin hinnad noteeriti 10.
dets. Börsikomitees:

Õunad, talisordised (sibulõun), eksport-
kõlblikud, franko Tallinn, pakkimiskuludeta
30 s. kg. Tendents püsiv.

Sibulad, eksportkõlblikud, franko kok-
kuostukoht, pakkimiskuludeta 19 s. kg. Ten-
dents rahulik.

Sigurid, eksportkõlblikud, franko kok-
kuostukoht, pakkimiskuludeta 19 s. kg. Ten-
dents kindel.

Konservkurgid, eksportkõlblikud ca
5 kg plekknõu kr. 2.20. Tendents püsiv.

Jõhvikad, eksportkõlblikud, franko
Tallinn, pakkimiskuludeta 20 s. kg. Tendents
püsiv.

KALATURG. — FISH MARKET.

M. n. valitsenud külmade ja ebasoodsate
kalastamisolude mõjul kujunes kalasaak
kõikjal kehvaks, ainult Peipsist tuli nädala
lõpul veidi suuremas koguses ahvenat ja rää-
bist.

Väikese pakkumise tõttu tõusid müügi-
hinnad. Tallinna turul müüdi ahvenat 35—
55 s kg, koha I valik kuni 180 s kg, II val.
100—110 s kg, rääbist 55—60 s kg, haugi
60—100 s kg ja latikat 60—70 s kg.

Tartu turul: ahvenat 12—50 s kg, koha
I val. 120 s kg, II valik 75—85 s. kg, hau-
gi 50—70 s kg, latikat 60 s. kg, säinast 40—
50 s kg ja rääbist 45—50 sn.

Narva turul müügil ainult ahvenat —
25—35 s kg.

Räimekaubandus. Räämesaagi vähe-
suse tõttu oli räimi müügil vähe ja müügi-
hinnad kõrgemad eelmisest nädalast.

Tallinna turul müüdi räimi 25—30 s kg,
Tartus 25—28 s. kg ja Narvas 25 s kg.
Kaubavähesuse tõttu kujunes ka tursahind
kallimaks. Tallinnas müüdi turski tervelt
15—20 s kg, lõigatult 20—30 s kg. Kilu
ja lest puudusid müügil.

Soolakala-kaubandus. Nõudmine
soolakalale, eriti heeringaile ja soolasilkudele,
elav. Tallinna turul müüdi heeringaid 45—
70 s. kg, soolasilku 25—30 s kg, soolastiga
80—90 s kg, soolatud turska 25 s kg. Pip-
raga soolat. kilu 90—100 s kg.

Narvas ja teisis sisemaa-müügikeskusis
müügil peamiselt Soomest sisseveetud soola-
silku 20—22 s kg.

Külmade ilmade mõjul arenes suitsukala-
kaubandus nõrgalt.

INFORMATSIONI OSA

EESTI PANGA NÄDALAARUANNE.

Eesti Pank (Bank of Estonia) — Weekly Return,

AKTIVA

7. detsembril 1937. a.

PASSIVA

1. Kattevara: — <i>Reserve:</i>		1. Põhikapital — <i>Capital</i>	5 000 000,—
kuld: rahas ja kangides	34 211 845,81	2. Tagavarakapital — <i>Reserve Fund</i>	908 496,77
välisraha	15 216 417,06	3. Jooksvad kohustused: — <i>Current Liabilities:</i>	
2. Vahetusraha — <i>Subsidiary Coin.</i>	1 170 552,05	a) pangatähed liikvel	47 804 936,—
3. Sisevekslid: — <i>Home Bills:</i>		b) jooksvad arved:	
kaubavekslid	10 701 809,86	valitsuse	23 556 609,02
põllumajandusl.	2 838 257,95	pankade	7 458 444,82
metsatööstusl.	61 584,05	teised	2 202 314,80
4. Laenud: — <i>Loans and Advances:</i>		4. Muud passivad — <i>Other Liabilities</i>	33 217 368,64
valitsusele	—		
teistele *)	10 098 797,79		
5. Kinnis- ja vallasvara — <i>Immovable</i>			
<i>Property and Equipment</i>	3 894 502,53		
6. Muud aktivad — <i>Other Assets</i>	23 528 609,34		
	<u>100 716 377,64</u>		<u>100 716 377,64</u>

Kattevara vahetõr jooksvate kohustustega: } 61,00%
Proportion of Reserve to Current Liabilities: }

*) Selles summas Vab. Val. poolt garanteeritud laene Kr. 1 199 582,93
Includes Ekr. 1 199 582,93 guaranteed by the Government.

JUHATUS.

Konjunktuurinstituudi

KUUKIRJA

„KONJUNKTUUR“

JA NÄDALKIRJA

„MAJANDUSTEATED“

tellimishind 1938. aastaks.

„Konjunktuur“ ja „Majandusteated“ koos tellides maksuvad:
aastas — Kr. 12.— poolaastas — Kr. 7.—

„Konjunktuur“ eraldi
aastas — Kr. 8.— poolaastas — Kr. 5.—

„Majandusteated“
aastas — Kr. 5.— poolaastas — Kr. 3.—

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja Konjunktuurinstituut Tallinn, Toom-Kooli 13

VÄLISMINISTEERIUMI VÄLISKAUBANDUSE OSAKONNA TEATED

ITAALIA Tselluloosi sissevedu Itaaliasse 1937. a. esimesel 9 kuul.

Italian Imports of Cellulose during First 9 Months of 1937.

Sanktsioonide ajal seismapandud ja alates 1. I 37 taasalgatud statistilised ametlikud väljaanded (avaliikkuse jaoks) väliskaubanduse kohta ei tee kuni 1. V 37 vahet tselluloosi kunstkiude valmistamiseks ega muu tselluloosi vahel (paberivalmistamiseks).

Vahe on viidud läbi alates 1. V 37. Toome seetõttu statistilisi andmeid 1. I—1. V 1937 kogu tselluloosi kohta ja 1. V—30. IX 1937 eraldi tselluloosi kohta kunstkiude valmistamiseks ja muu tselluloosi kohta (Võrdluseks on toodud sissevedu 1936. a. samal ajal).

Tselluloosi sissevedu 1. I—1. V 37.

Cellulose Imports, 1. I—1. V 37.

	Kogus		Väärtus	
	1937	1936	1937	1936
	1. I—1. V		1. I—1. V	
	kv		tuh. liirid	
Austria	928 894	660 624	29 802	37 657
Rootsi	267 505	670 162	32 000	50 988
Soome	71 488	244 053	8 971	19 170
Norra	84 736	70 972	4 659	6 425
Kanada	16 679	39 875	2 927	4 122
Saksa	13 341	41 091	1 481	2 668
Tšehhoslovakkia	6 347	991	855	81
Šveits	5 177	8 065	570	714
Leedu	4 157	4 454	433	207
	745 189	1 742 814	82 249	122 269

Sissevedu tselluloosi kunstkiude valmistamiseks.

Imports for Production of Artificial Cellulose Fibre.

	Kogus		Väärtus	
	1. V—30. IX	1936	1. V—30. IX	1936
	1937		1936	
	kv		tuh. liirid	
Rootsi	255 543	—	38 641	—
Soome	155 004	—	24 605	—
Norra	45 294	—	6 685	—
Kanada	23 929	—	4 807	—
Austria	9 421	—	1 394	—
Tšehhoslovakkia	5 687	—	1 079	—
Šveits	2 631	—	454	—
Saksa	3	—	2	—
	498 534	—	77 486	—

Muu tselluloosi sissevedu 1. V—30. IX 37.

Imports of Other Kinds of Cellulose.

	Kogus		Väärtus	
	1. V—30. IX	1936	1. V—30. IX	1936
	1937		1936	
	kv		tuh. liirid	
Austria	345 984	—	42 463	—
Rootsi	96 099	—	10 253	—
Soome	51 989	—	5 705	—
Tšehhoslovakkia	23 577	—	5 232	—
Saksa	19 224	—	2 447	—
Šveits	6 302	—	993	—
Leedu	3 930	—	439	—
Norra	3 755	—	737	—
	557 627	—	68 775	—

Vineeri sissevedu Itaaliasse 1937. a. esimesel 9 kuul.

Imports of Plywood to Italy during First 9 Months of 1937.

Itaalia Statistika Keskinstituudi poolt on avaldatud andmeid vineeri sisseveost Itaaliasse 1937. a. esimesel 9 kuul.

Nende andmete järgi asub Eesti 4. kohal vineeri sisseveos Itaaliasse, I kohal asub Soome, teisel Saksa ja kolmandal Austria. NSVL, kes 1936. a. oli esimesel kohal, langetas 1937. a. 5-le kohale ja Läti teiselt kohalt 1936. a. 6-le kohale 1937. a.

Vineeri sissevedu Itaaliasse.

Imports of Plywood to Italy.

	1937	1936
	esimesel 9 kuul	
Soomest	1 794 kv	663 kv
Saksast	1 646 "	1 481 "
Austriast	1 017 "	699 "
Eestiast	878 "	124 "
NSVL-st	794 "	8 668 "
Lätist	364 "	2 257 "
Inglisest ja P-Iirist	—	104 "

Itaalia nahkkinnaste väljavedu P.-Am. Ühendriigesse.

Italian Exports of Leather Gloves to U. S. A.

K. a. juunis tõusis Itaalia nahkkinnaste väljaveos Ühendriigesse 3. kohale, ületades Saksa ja Belgia: nahkkinnaste väljavedu

Itaaliast Ühendriigesse tõusis mainitud kuul 28 566 paarini 20 143 doll. väärtuses; võrreldes 1936. a. juuniga on see väljavedu

suurenenud ligi 3 korda (11 854 paarilt 8178 doll. väärtuses).

Esimesele kohale nahkkinnaste väljaveos Ühendriigesse on jõudnud Tšehhoslovakkia: 155 797 paari 128 542 doll. väärtuses, — juunis 1937. a. (8224 paari vastu 7432 doll. väärtuses samal kuul 1936. a.).

Kogu nahkkinnaste sissevedu Ühendriigesse näitab 1937. a. I poolel tunduvalt tõusu võrreldes 1936. a. sama ajaga: 1 661 532 paarilt 1 491 446 doll. väärtuses 2 196 831 paarile 1 911 010 doll. väärtuses.

Mõned kaubandusringkonnad peavad nahkkinnaste, kui luksusesemete sisseveo liikumist tähtsaks mõõdupuuks rahvaostujõu kõikumuste ja elatusstandardi hindamisel. Nii olevat nahkkinnaste sisseveo suuremine Ühendriigesse 1937. a. Ühendriige elanike ostujõu ja elatusstandardi tõus on seks tundenärgiks.

Ühes nahkkinnaste väljavega on tõusnud ka puuvillakinnaste väljavedu Itaaliast Ühendriigesse: 17 772 tosinaat paari 55 264 doll. väärtuses 1937. a. I poolel (1577 tosinaat paari vastu 4504 doll. väärtuses 1936. a. I poolel).

Puuvillakinnaste sisseveo eesotsas Ühendriigesse seisid 1937. a. ja 1936. a. I poolel Tšehhoslovakkia, Saksa ja Jaapan, kokku 90% kogu puuvillakinnaste sisseveost Ühendriigesse. Kogu puuvillakinnaste sissevedu Ühendriigesse 1937. a. I poolel tõusis 865 655 tosinaale paarile (suurenemine 82 692 tosinaat paari võrreldes 1936. a. samal ajal).

Villaste kinnaste sissevedu Itaaliast Ühendriigesse on väga väike. Peagu kogu villaste kinnaste sissevedu Ühendriigesse toimus 1937. a. I poolel Jaapanist (102 128 tosinaat 163 749 doll. väärtuses).

Kartulite sissevedu Itaaliasse 1937. a. esimesel 9 kuul.

Potato Imports to Italy during First 9 Months of 1937.

Itaalia Statistika Keskinstituudi poolt on avaldatud statistilisi andmeid kartulite sisseveo kohta Itaaliasse 1937. a. esimesel 9 kuul.

Itaalia statistika ei erista seemne- ega söögikartuleid, kuid et söögikartulite sissevedu on lubatud ainult Eestist ja Ungarist, sisaldavad andmed meile ja Ungari kohta seemne- ja söögikartulite kohta käivaid andmeid summaarselt (Ungari suhtes peagu ainult söögikartulite kohta) ja teiste riikide suhtes ainult seemnekartulite andmeid.

Eesti on kartulite sisseveos Itaaliasse 3. kohal (esimesel kohal Ungari, teisel Hollan-

di) ja seemnekartulite sisseveos 2. kohal (esimesel Holland).

Kartulite sissevedu Itaaliasse.

Italian Potato Imports.

	Kogus kv		Väärtus 1000 liirides	
	1937	1936	1937	1936
	esimesel 9 kuul			
Ungarist	40 780	10 705	9 796	3 339
Hollandist	4 954	3 293	3 310	1 850
Eestist	2 897	4 334	1 635	1 743
Austriast	1 348	2 053	783	1 063
S.-Britist ja P.-Iirist	35	45	23	26
Teisist maist	—	—	—	—
Kokku	52 259	21 774	16 652	8 796

Sünteeiline toorkummi ja „guayule“ Itaalias.

Synthetic Crude Rubber and „Guayule“ in Italy.

Kuna toorkummi omab suurt tähtsust ka sõjatööstuses, tegi Itaalia valitsus mõne aja eest sõjaväe keemiaametile ülesandeks uurida toorkummitöötlemise küsimust Itaalias. Uurimised orienteerusid kahes suunas: esiteks sünteetilise toorkummi valmistamise suunas Saksa eeskujul, kus on saavutatud sünteetiline kummi „Buna“, milline mitmes suhtes ületavat loomuliku kummi; ses suu-

nas on Pirelli kummitööstuselts saavutanud juba häid tagajärgi, nõnda et kavatsusel on aktiivselt asutamine, mille osanikuks oleks ka riik, sünteetilise kummi valmistamiseks suurel määral.

Teie suund seisab „guayule“ pöõsa kasvatuses sisseseadmisel Itaalias ja Itaalia asu- mais. „Guayule“ pöõsas olevat kohaldatav Vahemere kliimale. „Guayule“ annab toor-

kummi, mis sisaldab suurt protsenti vaiku; vaigueraldamise järele saadakse toorkummi, mis võrdub tavalisega kummitööstuses tarvitatava toorkummi. Katseld „guayule'ga”

toimetatakse Sardiinias „Nurra di Alghero's), Calabrias (Capo Rizzuto saarel) ja Cirenaica asumaal (Barce rajoon).

LEEDU.

Leedu piimakarja kontrollringide tegevus.

Activity of Lithuanian Dairy Cattle Control Organisations.

Alates 1923. a. hakkasid Leedus tegutsema karjakontrollringid piimatoodangu tõstmiseks. Neis ühinguis töötavad eriteadlased ja kontrollassistendid teevad perioodilisi ringsõite talunike juurde, kes on kontrollringide liikmed, andes juhiseid karjakasvatuse ja eriti piimanduse alal, tehes proovimisi ning koostades kokkuvõtteid saadud andmeist.

1923. a. oli sääraseid kontrollringe ainult 6, kuid iga aastaga nende arv suurenes talunike hurvi ja usalduse kasvamisega. 1935/36. a. oli juba 141 kontrollringi ja 1936/37. a. — 155 (järgnevate andmete puhul tuleb aruandeaasta algmomendiks lugeda 1. juuli).

1923. a. oli kontrolltalusid 46, 1935/36. a. — 3126 ja 1936/37. a. — 3684. Kontrolllehma oli 1923. a. 1170, 1935/36. a. 36 253 ja 1936/37. a. — 40 504. Võrdluseks olgu märgitud, et 1936. a. detsembri arvestuse järgi tõusis lüpsvate lehmade üldarv 764 tuh. ja veiste üldarv 1 185,2 tuh.

Kontrollringide tegevus teostub Põllutöökoja ja selle juures töötava Leedu loomade kasvatuse ja kontrollringide liidu toetusel ja järelevalvel.

Kontroll-lehmade keskmine piimatoodang tõusis viimasel aruandeaastal 2 661 kg pii-

male ja 99,7 kg võirasvale (piima rasvasisald. 3,75%), s. o. 33 kg piima ja 1,7 kg võirasva rohkem kui e. a. Neid tulemusi loetakse täiesti rahuldavaks, kuna viimane suvi oli kuiv ja seetõttu söödasaak väike ning võrdlemisi alaväärtuslik.

Suurenemine on veelgi märgatavam, võrreldes viimaseid andmeid varemate aastatega. 1923. a. oli kontroll-lehmade keskmine toodang 2199 kg piima ja 76,3 kg võirasva (rasvasisald. 3,47%), 1929. a. — 2080 kg piima 3,71%-se rasvasisaldusega.

Keskmine piimatoodang üksikuis maa-konnis ei ole võrdne. Suurim on see Viikaviškise ja Mariampole maak. (L.-Leedus) ning Klaipedamaal. Viikaviškise maak. tõusis keskmine toodang 3675 kg piimale ja 136,4 kg võirasvale (rasvasis. 3,71%). Madalaim on piimatoodang Ida-Leedus.

1936/37. a. oli rekordlehma toodang 302 päeva kohta 9248 kg piima ja 372,5 kg võirasva (rasvasisald. 4,03%), s. o. 398 kg piima ja 25,1 kg võirasva rohkem kui e. a. E. a. rekordlehm oli sel aastal teisel kohal, andes 8746 kg piima ja 362,4 kg võirasva (rasvasisald. 4,14%).

1936/37. a. oli parem karja keskmine toodang 6268 kg piima ja 244,2 kg võirasva (rasvasisald. 3,94%).

Leedu käesoleva aasta suhkrutoodang. — *Lithuanian 1937 Sugar Production.*

K. a. Leedu suhkruvalmistus jõuab juba lõpule. Mariampole vabrikus on suhkrupeetide vastuvõtmine lõpetatud. Vastu on võetud 86 067 tn, neist 67 000 tn on juba töötletud ja ülejäänud 26 000 tn loodetakse töötleda praeguse töötensivsuse juures 26—28 päevaga.

Pavenčiai vabrikus lõpetati suhkrupeetide vastuvõtmine ametlikult 1. dets.,

kuid tegelikult lõppes peetide juurdetoomine juba varem. Vabrik on võtnud vastu 77 700 tn ja see arv võiks suureneda kõige enam tuh. tn võrra.

Suhkrut on toodetud senini kokku 200 000 kotti, sellest Mariampole vabrikus üle 100 000 ja Pavenčiai vabrikus ca 95 000 kotti. Nähakse ette, et esimene toodab veel 45 000 ja teine 35 000 kotti. Kogu suhkru-

toodang ulatuks 28 000 tn, sellest Mariampole vabrikus 15 000 tn ja Pavenčiai vabrikus 13 000 tn.

Mariampole vabrikus on töötlemishooaja lõpul peetide suhkruisaldus veidi langenud, kuna pikka tööaja tõttu hakkasid peetid seismisega närtsima ja osaliselt isegi mädanema, kuid üldiselt on suhkruisaldus ikkagi rahuldav, ulatudes üle 18,5% (algul üle 19%). Sama suhkruisaldus on ka Pavenčiai vabrikus. Saaduste realiseerimine areneb tänavu normaalselt. Suhkrut müüakse 9–10% rohkem m. a-st, kuid siiski ei suudeta realiseerida kogu toodangut ega m. a. jääki ja tuleb arvestada suurte tagavara-de seismajäämist. Paremini realiseeritakse teise-järgu saadusi: melassi ja peetide jäteid. Nõudmine peedijätete järele on nii suur, et ei suudeta rahuldada kõiki nõudmisi ja Mariampole vabriku ringkonna ta-

lumikud on sunnitud pöörduma Pavenčiai vabriku poole, kus nõudmine on väiksem.

M. a. suhkrutülejääk ja k. a. toodang on nii suured, et ei ole küllaldaselt ladusid nende paigutamiseks, mistõttu osa suhkrut mahutatakse eraisikute ja -ettevõtete ladudesse. Pavenčiai vabrik paigutab 15 000 kotti šiauliasse, 10 000 kotti Panevežysse ja tarbe korral ka Klaipedasse. Mariampole vabrik paigutab 10 000 kotti Kaunasesse.

Senini valmistati Leedus ainult peensuhkrut. Tükisuhkur, millise tarvitus on väga väike, toodi välismaalt. A/S. „Lietuvos Cukrus“ kavatses nüüd hakata valmistama tükisuhkrut ja seks tehakse eelkalkulatsioon. Kui see kavatsus peaks tegelikult teostuma, muretsetakse vastavad seadised ja masinad Pavenčiai vabriku juurde, kus on seks sobivad vabad hooned.

Andmeid Leedu tööstusettevõtete kohta.

Data Concerning Lithuanian Industrial Enterprises.

Leedu Statistika Keskbüroo avaldab oma viimases kuuväljaandes andmeid leedu tööstusettevõtete (milliseis on rakendatud üle 5 töölise) ja neis töötavate töölise kohta. Arvestusaasta algmomentiks on võetud juuli.

Ettevõtete ja töölise arvu liikumine üksikuis tööstusharudes:

	Juuli 1937		Juuli 1936		Juuli 1935	
	Tööst. arv	Töölise arv	Tööst. arv	Töölise arv	Tööst. arv	Töölise arv
Turbatööstused	11	629	10	578	7	417
Põllumajandustööstused	99	2827	89	1627	82	1539
Metalitööstused	103	2792	86	2178	92	1711
Keemiatööstused	48	1314	47	1109	48	940
Nahatööstused	51	1096	46	810	37	749
Tekstiilitööstused	74	6522	64	6576	61	4679
Puutööstused	219	5346	181	4064	192	4238
Paberitööstused	76	2359	71	2316	71	2195
Toidu ja maitseain. tööst.	353	5195	341	4770	343	4234
Riiete ja jalan. tööst.	157	2707	146	2176	148	1952
Elektr., gaasi- ja vesvarust.	32	623	31	508	31	512
Tervishoid. tööst.	24	149	23	132	24	128

Avaldatud andmeist nähtud, et viimasel aastal on asutatud 112 uut tööstusettevõtet.

Samal ajal tõusis töölise arv ümmarguselt 5800 võrra. 1935. a. juulis oli Leedus 1136 tööstusettevõtet 23 344 töölisega, 1936. a. juulis — 1135 tööstusettevõtet 25 844 töölisega ja 1937. a. juulis 1247 tööst.-ettev. 31 689 töölisega.

Ka neis mõnedes tööstusharudes, millised ei ole näidatud tab., on tööstusettevõtete ja töölise arv kasvanud: klaasitööstuses on k. a. 349 töölise (1935. a. — 197), kummitööstuses on töölise arv tõusnud 239-lt 620-le; kuna avatakse aga veel uusi kummi-vabrikuid, leiab neis tööd veel 400—500 töölise. Saeveskites on töölise arv tõusnud 3455-lt 4394-le.

Märgatavalt on kasvanud tööpäevade, -tundide arv ja töötasude summa. 1935. a. oli 584 958 tööpäeva, 1936. a. tõusis see 647 468-le ja sel aastal 775 984-le. M. a. arvestati 4 899 400 töötundi ja k. a. 5 983 700. 1935. a. maksti töötasudena 4 010 600 lit., 1936. a. — 3 235 500 ja k. a. 4 237 500 lit. (aasta arvestatult juulist juulini).